

HUGHES ZADAJ ZA JAPONSKIM PROTESTOM?

Pono japonskega veleposlanika Hanihara je zgrešilo svoj cilj ter doseglo ravno nasprotni učinek.

SENAT JE PONOVO GLASOVAL ZA IZKLJUČUJOČO DOLOČBO.

Washington, D. C. — Senatorje je v sredo zelo zanimalo poročilo, da ni bil za Haniharovim protestnim pisanjem nihče drugi kakor državni tajnik Hughes sam.

Temu, da je Hanihara dosegel s svojim pismom ravno nekaj nasprotnega temu, kar je mislil dobiti, je kriv ton, ki se ga je poslužil v svojem pisanju, čeprav je mislil državni tajnik Hughes, da bo Hanihara s svojim protestom pridobil v senatu večino.

Državni tajnik Hughes se je imel večerjati s predsednikom Coolidge, da se pogovori s njim o japonskem izključujočem amandamentu. Kakor poročajo, bo aspi državni tajnik Hughes vse svoje moči in uporabil ves svoj vpliv, da odkloni predsednik priseljsko predlogo, ko mn jo pošlje v potrditve.

Na vsak način pa je zagotovljeno, da ne bo predsednik naredil nobene opazke o predlogi, dokler se ne dobera ne pomeni o njej s državnim tajnikom Hughesom.

Če se predsednik definitivno odloči, da vetira priseljsko zakoniko osnovo s izključujočo klavzulo, ko se snide s Hughesom, potem je pričakovati takojšnjega naznanila v tem smislu. To pa zato, ker je treba valed velike napetosti mednarodnega položaja, ki se ustege izmiliti iz te afere; ekskluzivnega pojasnila. Če se bo predsednik po konferenci podal sobene izjave, potem je to tolažitelj tako, da bo podpisal predlogo kljub izključujoči določbi v tej.

Senat je ponovno glasoval o izključujoči določbi ter jo sprejel v obliki amandamenta s 71 proti 4 glasovom.

Do ponovne rasprave o izključujoči določbi je prišlo na željo republikanskega senatorja Reeda iz Pennsylvanije, ki je podprl svojo željo rekoč, da žele imeti veliko za glasovanje tudi tisti senatorji, ki se ne strinjajo s amandamentom.

Senator Colt je bil prvi, ki je zahteval ponovno glasovanje. On je pa senatorji McLean, Warren in Sterling — vsi republikanci — so glasovali proti amandamentu.

Ponovno glasovanje je le dokazalo, kako misli senat o poizkusu, ki ga je naredil japonski veleposlanik Hanihara, da bi se vmešal v sestavljanje in izdelanje kongresne postavke za priseljevanje v to deželo.

Senator Shields, ki je član priseljskega odseka, je dejal, da pomeni Haniharovo pismo razhajenje ameriškega naroda.

Senator Underwood je rekel, da Združene države s sprejetjem izključujoče določbe storile to, kar bi Japonska sama storila ob takih okoliščinah. Povedal je, da (Dalje na 3. strani.)

FRANCOSKO-JUGOSLOVANSKA ALIJANCA.

Aleksander pojde sklopiti pakt v Pariz v maju.

Pariz, 17. apr. — Poročevalce "Le Matina" brzojavlja iz Beograda, da je izvedel iz verodostojnih virov, da se sklone defenzivna alijanca med Jugoslavijo in Francijo prihodnji mesec, ko kralj Aleksander in njegova žena obiščeta Pariz.

Anatole France praznuje 80-letnico.

Pariz, 17. apr. — Anatole France, slavni francoski pisatelj, je bil večerjati star 80 let. Slavni starček je praznoval svoj osemdeseti rojstni dan s delom pri pisalni mizi. Jubilar je prejel nebroj čestitk iz vseh krajev sveta in njegova miza je bila pokrita s šopki rož. France je srečno prebolel zadnjo bolezen in danes je spet trdnega zdravlja.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Državni tajnik Hughes osumljen, da je iniciiral japonski protest proti imigracijski predlogi.

Senatni odsek je odkril nove korupcije na justičnem departmentu.

Major Martin, vodilni ameriški letalec okoli sveta, se je ročil. Polet bo zadržan en teden.

Kongresnik Berger predložil nov amandament k ustavi.

Inozemstvo.

Japonski novinarji v Tokiju hujskajo na vojno. Policija pripravljena na demonstracije. Uradni krogi se drže trezno.

MacDonald je za razoroženje zračnih sil.

Angleško-ruska konferenca je pretrgana do 24. aprila.

Pakičeva vlada v Jugoslaviji je zopet padla.

Defenzivna alijanca med Francijo in Jugoslavijo se pripravlja.

Letalec okoli sveta se je ročil.

Kanatak, zaliv Portage. — Po veljnik svesne armadne zračne flotile, ki je na poletu okoli sveta, major Frederick L. Martin in njegov mehanik Alva Harvey sta s letalom Seattle, ki se je moralo izpustiti iz zraka na poletu iz Seawarda v Čiglik, srečno prišla na kopno v Kanatoku.

Major Martin in Harvey sta popolnoma zdrava, čeprav sta morala celo noč prebiti v svojem letalu izpostavljeni mrasi in vetru.

Vreme je bilo izredno lepo. Letalo Seattle ni prav nič poškodovano. Vendar pa bodo montirali nov stroj na njem v Kanatoku.

Nadaljevanje poleta okoli sveta se bo zaključilo teden dni, ker bodo morali montirati nov stroj na letalu Seattle, kakor je poročal po brezšičnem brzojavu major Frederick L. Martin, ki je pilot na omenjenem letalu.

Major Martin je poslal brzojavko s zveznega rušilca Hull, ki ga je pripeljal v Kanatak.

Beda nemške delavke.

Chicago, Ill. — Dva odpomočna delavske organizacije Der Internationale Arbeiter Hilfs Komite sta poslala naslednjo zgodbo o tem, kakšna beda vlada v Berlinu.

Videla sta priti neko žensko iz pekarnice in omedletiti na cesti. Ko sta ji pomagala domov, sta izvedla tragično povest njenega življenja.

Sin te ženske je padel v vojni l. 1917. Njen mož je delal v pilarni in umrl l. 1918. Z vladno podporo, ki jo prejema, komaj plačuje stanarino in kupuje po malo kruha vsak dan. Zadnjikrat je povzela nekaj gorkega o Bošču pri svoji snanki. Odtlej se preživlja s suhim kruhom in vodi.

V sobi, kjer prebiva, je staro ležišče in omara za obleko. Vse ostalo pohištvo je že poprodala kos za kosom, da se je mogla preživeti. Ženska je bila tako oslabiljena, da ni mogla dobiti nobene dela.

V taki bedi živi na stotine in stotine delavk na Nemkem. Da, takšen je položaj skoro vseh delavcev v Nemčiji. Moške, žene in otroci se zanašajo na podporo od svojih bratov in sester v Združenih državah.

PREDAVANJE.

Chicago, Ill. — V nedeljo dno 20. aprila ima v gledališču Studebaker na 418 S. Michigan ave. sloviti mislec Percy Ward predavanje o razvijanju našega razuma. Govoril bo o tiranstvu človeških navad, o močnatstvu naših želja in o tem, kako si utrdimo znanje. Predavanje se prične ob 8. najetih dopoldne, vstopnina je 50c.

VERME.

Chicago in okolice: V soboto jasno in hladno.

NOVE KORUPCIJE NA JUSTIČ. DEPARTMENTU.

Vareh tuje lastnina A. Mitchell Palmer je obtožen neodolnih barantij. Mannington se ni odval povabila senatnega odseka.

TARIFNA KOMISIJA JE BILA POD NADZORSTVOM VLADNIH DETEKTIVOV.

Washington, D. C. — Bivši agent in detektiv pravosodnega departamenta Gaston B. Means je bil iznova zaslišan pred preiskovalnim odsekom, ki se peča s zavedo pravosodnega departamenta, ter razkril novo korupcijo, ki dosega raztajnika Harryja M. Daughertyja samega.

Means je izpovedal, da mu je Jess W. Smith tisto noč, preden je izvršil samomor v Daughertyjevem stanovanju, naročil, naj "vrne" \$200,000 neki newyorški šeganjarski svojati.

"Ali vam ni rekel Smith, da si je razdelil denar s pravosodnim tajnikom, in da bo ta vrnil denar?" ga je vprašal senator Wheeler.

"Da, tako je," je odgovorila priča.

Means je tudi rekel, da bi bil Daugherty lahko obtočil A. Mitchell Palmerja, ki je bil pravosodni tajnik za časa Wilsonove administracije. Ali ni pa storil tega, ker je imel strah pred njim.

Means je potem prešel na obtožbo senatorja Wheelerja iz Montane ter dejal, da ima dolejš ne neodkrito informacijo o korakih, ki jih je vzel pravosodni departament v tej zadevi. Moške, poslani iz Washingtona, so naskrivaj sbrali dokazne proti senatorju. Kdo so bili ti ljudje, ni rekel.

Se je poskušala poslanska zbornica naperiti javno obtožbo proti Harryju Daughertyju pred več kakor enim letom, so zastopniki pravosodnega departamenta "preiskavali" poslanca Woodruffa iz Michigana in druge člane zveznega kongresa, je rekel Means.

"Ali vam je naročil Daugherty, da se imate ravnati po ukazih in naročilih Jessa Smitha?" je vprašal senator Wheeler priča.

"Rekel mi je, naj storim, kar koli mi naroči Jess Smith. Pristavljal pa je, da me ima rad, ker nikoli ne dopustim, da bi vedela levica, kar dela desnica."

"Kako je Jess Smith ravnal z denarjem?"

"V svetlih. Največ denarja sem videl pri njem v znesku po \$100,000. To, vato denarja sem prinesel k njemu."

"Koliko ste mu plačali vsega skupaj?"

"O, od \$225,000 do \$250,000. Tisto noč, preden je izvršil samomor, bi bil rad videl, naj bi bil jaz vrnil nekaj denarja newyorškim šeganjarskim. Toda jaz nisem maral imeti nobenega posla s tisto rečjo, pa sem mu rekel, naj to uredi z njihovimi odvetoiki."

"Mannington je vrnil \$20,000. Tihotapel so hoteli imeti \$200,000. Vsakdo je vedel, da zastopata Mannington in Smith pravosodnega tajnika v zadevah šeganjarskih dovoljenj."

"Jaz bi rad videl, da bi bili nekoliko natančnejši," je pripomnil senator Jones.

"Mislil, vsakdo v tistem šeganjarskem krožku, in sicer Will (Dalje na 3. strani.)

CICERO V TENI.

Cicero, Ill. — Čikaško predmetste Cicero, šigar prebivalstvo šteje 75,000 ljudi, je obšla v sredo ponoči popolna tema, ki je udarila strela v lukajenjo elektrarne ter zanetila ogenj, ki je uničil postopje. Z električnimi fičmi so potem spojili čikaške električne naprave ter tako zopet vzpostavili električno razsvetljavo.

Rumunija kupuje bojne eroplane.

Bukarešt, 17. apr. — Listi javljajo, da je rumunska vlada podpisala pogodbo za nakup bojnih letal v Franciji za 400,000,000 levov.

Pašičeva vlada je zopet padla.

Skupščina v Beogradu bo kmalu razpisčena in vršile se bodo volitve.

Washington, D. C. — (Presbiro kraljevine Srba, Hrvata i Sloveanca.) — Presbiro kraljevskega poslanštvo v Washingtonu je danes 13. aprila prejel iz Beograda telegram sledede vsebine:

"Vlada je danes podala ostavko s namenom in željo, da s svoje strani pomaga razčistiti politično parlamentarno situacijo, ki je nastala s izmenom programa skupšinskih skupin brez odobrenja volilcev. Vlada smatra, da se ta parlamentarni pojav razčisti le s novimi volitvami."

Škopuh mora plačati \$10,000.

Chicago, Ill. — Porota je na višjem sodišču v Chicago prisodila geji. Heleni Bornholdtovi, stanujoči na 2220 Kenilworth ave., \$10,000 odškodnine, ker je bilo stanovanje, v katerem sta prebivala ona in njen mož, tako mrzlo, da si je mož nakopal pljučnico ter umrl. Pravorek je naperjen proti hlanemu lastniku S. T. Butlerju.

Stanovanje, v katerem sta ga. Bornholdt in njen mož Karl prebivala v zimi l. 1920, je bilo na 4012 Sheridan rd. Meseca aprila l. 1920, se je lotila Bornholdta pljučnica, nakar je v par dneh podlegel tej bolezni ter umrl.

Na obravnavi pred sodnikom Davidom so priče izpovedale, da je bila temperatura v tisti hiši v februarju, marcu in aprilu leta 1920, tako nizka, da je kazal toplotni merilnik na 58 stopinj nad ničlo.

Dr. George Dittman, ki je zdravil Bornholdta, je izpovedal, da si je mož nakopal pljučnico, ker je bilo njegovo stanovanje tako slabo kurjeno. Ga. E. W. Bemis je izpovedal, da je večkrat poizkušal pregovoriti Butlerja, naj skrbi za primerno toploto v stanovanjih avojih gostačov.

Enotna fronta v Avstraliji.

Delavski svet v N. S. W. poziva vse stranke na delo.

Sydney, N. S. W. — (Federated Prem.) — Delavski svet v New South Walesu je izdal manifest za združenje vseh delavskih političnih strank v enotno politično fronto delavskega razreda v Avstraliji.

"Zavedamo se — se glasi manifest — da dan, ko se vse delavske stranke zedinijo v eno samo delavsko stranko, bo zgodovinski dan. Vsi čutimo potrebo enotne fronte. Prava delavska vlada je nemogoča brez združenja delavskega razreda. Edino delavska vlada lahko reši nujne delavske probleme."

BERGER PREDLOŽIL AMENDMENT.

Kongres naj skliče ustavodajno konvencijo.

Washington, D. C. — Socialistični kongresnik Berger iz Wisconsinja je v četrtrek predložil amandament, na temelju katerega naj kongres s navadno večino glasov skliče ustavodajno konvencijo za izpremenitev zvezne ustave.

"Sedanje ustavo so izdelali denarni možje. Amerika potrebuje novo ustavo, ki bo odgovarjala sedanjim razmeram in dala ljudstvu priliko, da se samo vlada," je rekel Berger.

Nov danški denar s luknjo v sred.

Kopenhagen, 17. apr. — Danska državna banka je začela kovati srebrni denar s luknjo v sred, kakor kitajski novce v svrhu, da prepreči vtihotapljanje srebrnikov v tujino.

Francija priznala grško republiko.

Pariz, 17. apr. — Francija je danes formalno priznala grško republiko.

JAPONSKI DŽINGOTI ZAČELI HUIJSKATI.

Tokijaki list poziva Japonako, naj se pripravi na vojno; drugi zahtevajo demisijsko vlado; vladni krogi pa pravijo "šikata-gani".

VELIKA RAZBURJENOST SREDI VOLILNE KAMPANJE.

Tokijo, 17. apr. — Tokijsko šovinistično časopisje bljuje ogenj in žveplo na Ameriko radi izključitve Japoncev iz imigracije.

Časopis "Jomiuri Šimbun" piše v uvodniku: "Ameriški kongres je razžalil japonski narod na najodbitnejši način. Japonska odgovorila na to izzivanje. Zapani si in insult ob prvi priliki se maščuje."

List "Jozan Čoho" pravi, da se mora Japonska pripraviti na vse kar pride, tudi na vojno. "Kokumin" zahteva, da japonski kabinet takoj poda ostavko, ker ni mogel preprečiti izključitve klavzule v Washingtonu.

Razne organizacije kot japonske zbornice, Ameriško-japonsko društvo, Japonsko ekonomsko društvo itd. so sklicale izredna zborovanja.

Splošna razburjenost valed akcije merikega kongresa je prišla ravno med vročo volilno kampanjo na Japonskem. Volitve poslancev za novi parlament se vrše v maju. Izključitve japonskih imigrantov je padlo kot bomba in opozicijske stranke izgrablajo dogodek proti vladi.

Politični voditelji, posebno vodje vladne stranke, se niso izgubili upanja; nadejajo se, da predsednik Coolidge vetira izključitveno določbo. Tolajše se s tem, da sklep kongresa na predstavila želje amerikega ljudstva, temveč skupine ameriških političarjev, ki stavi je imigracijsko vprašanje na glasove v letošnjih volitvah.

Uradni krogi, dasi alarmirani in poparjeni, skušajo biti trezni. Zmigujejo z ramami in pravijo: "Šikata-gani", kar pomeni: Kar je, je, pomagati se ne da. Neki višji uradnik zunanjega ministarstva je dejal sinoči, da japonska vlada ne pošlje več nobene protestne note v Washington, niti ne stori nobenega drugega koraka.

"Mi sicer obžalujemo, da je Amerika sprejela kaj takega in nekateri Japonci pridejo v sitnosti in težave, vendar pa stvar ne pomeni nič za Japonsko s političnega in ekonomskega stališča," je rekel uradnik.

Govorice, da Japonska odpokliče svojega poslanika v Washingtonu, so neutemeljene. Novica, da namerava japonska vlada predložiti stvar ligi narodov, se uradno zanika.

Policija v Tokiju in drugih mestih je pripravljena, da hitro potlači eventualne protiameriške demonstracije.

ANGLEŠKO-RUSKA KONFERENCA PRETRGANA.

Pogajanja se nadaljujejo po velikonočnih praznikih.

London, 17. apr. — Angleško-ruska konferenca je večerjati prenehala s delom, dasi še ni docela organizirana. Delo se nadaljuje po velikonočnih praznikih dne 24. aprila.

LA FOLLETTE NOČE BITI FARMER-LABOR KANDIDAT.

Helena, Mont. — Farmarska-delavska stranka v Montani je postavila La Folletteja za svojega predsedniškega kandidata v primarnih volitvah, ki se vrše 27. maja. La Follette je pa brzojavil, da se naj njegovo ime črta s glasovnic.

Kruppove tovarne izdelujejo ponarejene sobe.

Berlin. — V glasovitih Kruppovih tovarnah, ki so pred in med vojno izdelovali topove in municije, se zdaj izdelujejo poleg drugih stvari ponarejeni sobje iz nikla.

Hrvaško zajednice so se združile.

Štiri podporne organizacije so se izrekle za združitve s veliko večino na izredni konvenciji v Pittsburghu.

Pittsburgh, Pa. — (Izvirno poročilo "Prosveti") — Združitve hrvaških podpornih organizacij v Ameriki je bila izvedena na izredni konvenciji, ki se je tu vršila tri dni od 14. do 17. aprila. Predlog za združitve je bil sprejet s 186 proti 7 glasovom; trije delegatje so bili nevtralni. Vseh delegatov je bilo 196.

Narodna hrvaška zajednica, zajednica v Illinoisu, hrvaško podporno društvo v Whitingu, Ind., in podporno društvo v Kansas Cityju se združilo v eno organizacijo, ki bo imela ime Hrvatska bratska zajednica.

Čehoslovakijska ubila svojo slobodo tiska.

Razgaljenje mnogih škandalov je nakopalo nagobčnik časopisom.

Praga, 17. apr. — Čehoslovakijska zbornica je pravkar sprejela postavko, ki uničuje slobodo tiska in ki je dala demokraciji črno oko. Postava določa, da morajo uredništva listov razkriti vir informacij, kadar zahteva vlada. Postava je prišla po razkritju mnogoterih škandalov v vladi. Ni ga skoro ministra, da bi ne bil zapleten v korupcijo. Največ te korupcije so razkrili časopisi opozicijskih strank in adaj je prišlo maščevanje.

Prof. Masarik, predsednik čehoslovakijske republike, ki se je pred Avstrijo toliko bari za slobodo tiska, ni izrekel niti ene besedice protesta proti temu zakonu.

MacDonald za razorožitve v zraku.

Priporočila mednarodno konferenco so omejitve bojnih letal.

London, 17. apr. — Ministrski predsednik MacDonald je večerjati dejal v nižji zbornici tik pred odhodom parlamenta na velikonočne počitnice, da goji željo za splošno razoroženje v zraku. Major-general Seely, liberalni poslanec, je vprašal ustavo, če more kaj storiti, da se usladi ali saj omeji sedanja blazna tekma oboroževanja v zraku med Anglijo in Francijo. V to tekmo so stopile tudi nekatere druge države.

MacDonald je odgovoril, da ima v mislih mednarodno konferenco za omejitve zračnega oboroževanja po zgledu washingtonske konference za omejitve bojnih mornaric. Konferenca bo predlagal kakor hitro se rešijo nujnejši problemi v Evropi. V slučaju pa, da katera vlada skliče tako konferenco, se Anglija odzove s odprtimi rokami.

Italijani se tudi jese.

Rim, 17. april. — "Corriere d'Italia" piše pod naslovom "Amerika je izklopala strelske jarko proti italijanskim delavcem", da reducirana emigracija v Združene države je posledica krize, na kateri ves svet in katero Amerika še bolj občuti kakor Evropa.

List pravi nadalje, da je ameriški priseljeniški zakon krivičen, enostranski in nalašč prilagojen anglosakim, nemškim in škandnavskim emigrantom, dočim je specifično naperjen proti Italijanom in Slovanom ter rmenin in trnim plemenom. Zakon je delo tistih anglosakih Američanov, med katerimi prevladuje grupa puritanskih, teosofskih, vegeterijanskih in antialkoholčnih elementov.

Italija in Rumunija poravnali spor radi dolgov.

Bukarešt, 17. apr. — Rumunska komisija v Bernu brzojavlja, da je dosegla sporazum s italijanskimi in švicarskimi upniki.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (levon Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.62 na tri mesece, in za izposojnino \$2.00.
 Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglasu n. pr. (Marec 31.34) poleg valnega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

JEKLARSKI TRUST IN DELAVCI.

Leland Olds, znan urednik Federaliziranega tiska, pravi v svojem članku, da je U. S. Steel korporacija imela v letu 1923 za 77 odstotkov več profita, kot v prejšnjem letu. Urednik pravi dalje, da je vsak delavec prigaral \$721, ki pojdejo na kup, s katerega bodo delili bogatim delničarjem in lastnikom obveznic lepe profite. V prejšnjem letu je imel trust od vsakega svojega uslužbenca le \$473 dobička.

To so suhe številke, ki govorijo resnico in nam povedo, zakaj ogromna večina jeklarskih delavcev živi v mizernih življenjskih razmerah. Pomisliti je treba, da so od tega dobička odšteli že vse vsote, ki jih je trust dal raznim cerkvenim občinam za gradnjo novih cerkev, za popravila na starih cerkvah, za nove zvonove, orgle itd., da cerkve tolažijo izčrpane jeklarske delavce, da bodo prejeli izredno plačilo na drugem svetu, ker so trpeli na tem svetu. Od tega profita so odšteli tudi vsi drugi stroški. Všetki so troški za vzdrževanje trustove policije, za vzdrževanje vohunov med delavstvom, ako so bili zopet nastavljeni.

Ako bi bil vsak delavec prejel saj polovico od teh \$721, bi bilo veliko bede in tragedije odvrnjene od jeklarskih delavcev. Marsikateri delavec je plačal s svojim življenjem to nagromadovanje profita za jeklarske magnate. Zobečasto kolesje je strgalo njegovo telo, drugega je ubil težak samotežnik, druge je zopet zajela žareča in razbeljena kovina, da so bili živi na mestu sežgani.

Ako bi bili jeklarski delavci organizirani, bi ne bil profit jeklarskih magnatov tako visok. Jeklarski magnati so vedeli, zakaj so napeli vse svoje moči in potrošili več milijonov, da razbijejo zadnjo stavko jeklarskih delavcev, ki je bila vzporedna za priznanje delavske strokovne organizacije in povišanje mezde. Ošabno je takrat Gary rekel, ko je bil delavski odbor pred njim, da se nima o čem pogajati z delavskimi zastopniki.

Stavka bi bila mogoče popolnoma drugače končala, ako bi bili delavci tako dobro organizirani v politični organizaciji, kot so bili v strokovni. Državna policija po Pennsylvaniji jih je napadla brutalno, kateri so se včasih pridružili še privatni pobojniki. Politični uradi so bili večinoma v rokah ljudi, ki so razkladali postave v prid trustom. In tako so delavci podlegli.

Ampak če jeklarski trustovci mislijo, da so jeklarske delavce za vselej vrgli ob tla, se motijo. Jeklarski delavci so se v zadnji stavki veliko naučili in zato se bodo ogibali, kadar jih Gary ali kateri drugi jeklarski magnat izzove, da odlože orodje.

MONARHISTI ZNAJO...

Ameriški rdeči križ je pustil v Rumuniji veliko zalogo raznih potrebščin. Brzjavka iz Bukarešte je sporočila, da teh potrebščin niso v Rumuniji razdelili med revno ljudstvo kot darilo Američanov ali Ameriškega rdečega križa, ampak so pripovedovali, da je to darovala ljudstvu rumunska kraljica Marija.

Seveda je to navadna monarhistična propaganda, ki ima namen rumunskemu ljudstvu pokazati, da kraljica po materinsko skrbi za rumunsko ljudstvo. Razni monarhistični lizuni in tiholazci povzdigujejo z drugimi izmišljotinami še bolj dobro srce kraljice. Duhovni pa pri taki propagandi krepko pomagajo.

V resnici je stvar popolnoma drugačna. Ljudstvo živi kraljico in vso drugo njeno monarhistično žlahto. Vsako leto nakaže rumunski parlament gotovo vsoto kot apanažo za kralja in druge monarhistične zajedavce. Ljudstvo mora plačevati davke, da se lahko izplača apanaža. Ljudstvo nima od kronanega vladarja drugega kot škodo. Ljudstvo bi lahko s tistim denarjem, ki gre za vzdrževanje kraljeve družine, plačalo deset ali še več predsednikov republike, poleg bi pa bilo varno, da ga monarhistične spletke, ki se vrše v interesu vladajoče družine, ne poženejo v vojno ali v druge sitnosti.

Turki in Grki so med balkanskimi narodi prišli že do spoznanja, da lahko izhajajo brez kronanega vladarja. Kdaj to resnice spoznajo drugi balkanski narodi?

Dokler bodo narodi verjeli, da kronani monarhi preživljajo narode in da radodarno sipljejo iz svojega premoženja darove med revno ljudstvo, toliko časa bodo prav zanesljivo redili še kronane ljudske pijavke.

SLIKE IZ NASELDIN.

Fairpoint, Ohio. — Kot predsednik društva in vsi bratje in sestre pri št. 439, želimo, da bi bilo mogoče bližnjim društvom Slovenske narodne podporne jednote priti na pomoč, da bomo imeli toliko popolnejšo veselico. Vsi vemo, da je to potrebno, da naša organizacija raste. Če se sestajamo skupaj pri pridelitvah in smo drug z drugim, moramo napredovati. Delujmo na to, da bo naša organizacija vedno večja. Pospešujmo napredek pri društvu in udeležimo se njega veselice.

Našim članom, ki se še navdušujejo za velikonočne praznike, voščim, da bi jih vživeli v veselju; meni samemu je veliko ljubši prvi maj. Naj bo proslavljen ta praznik pri nas v soboto dne 3. maja. Zato ste vabljene člani vseh bližnjih društev, da se udeležite. Ni se vam treba bati radi stanovanj, ako boste zakasneli. Bomo že mi prekrbili za prenočišča, če ne boste mogli tistega večera domov.

Naši člani in članice bi posebej radi videli, da bi prišli bratje in sestre iz Maynarda, Ohio, od št. 275, iz Blak Oaka, Ohio, št. 364, Blaine, Ohio, št. 333 iz Wheeling Creek, Ohio, št. 13 ter tudi iz Triadelphia, W. Va. Tomaš iz Franca iz Moundavilla, od št. 283 naj ne pozabita na nas. Rojakov iz Neffa, Ohio, se skoraj ne upam vabiti, ko se je tako naredilo, češar ni nihče pričakoval. Bili smo povabljeni iz naše okolice in bili večinoma pripravljeni iti 30. marca, a ponoči je zaviralo tako neure s anegom, da nismo mogli nikamor s mašino, paš pa je predaleč. Sam bi rad videl Karla Derana, s katerim se niava videla že svojih 20 let in slišal bi bil rad našega glavnega predsednika brata Cankarja, pa nikakor ni bilo mogoče.

Vseeno vabim, da se udeležijo vsi naše veselice. Če se jim bo pa tako pripetilo, kot se je nam 1. aprila, tudi mislim, da ne bo nihče zameril. Upam, da se bo dobro izteklo in bodo prišli kraven rojak v velikem številu. Karla prosim, če bi Frank Bezek ne čital tega dopisa, da ga spomni priti na Fairpoint.

Pozdrav bratom in sestram! — Florian Odlošek.

Scott Run, W. Va. — V 17. distriktu se je pogodba dobro obnesla v zadovoljstvo zapadnovirginjskih premogarskih baronov. Ne vem, ali sami narekujejo pogodbo, ali unijski voditelji samo potrdijo, kar oni sklenejo. Nedvomno bo nekam tako.

Rojaki, ne hodite v West Virginijo, ker delo je tod zelo omejeno. Unijskih članov je tu med rudarji manj kakor jih je bilo. Pred prvim aprilom je bilo dosti križanja, da ne bo nikake spremembe. V 17. distriktu mora ostati stara pogodba, so rekli, in podpisana, da mora biti do 1. aprila. Podjetniki so se pa šele tedaj dobro predramili in se podali v New York sklepat pogodbo za 17. distrikt. Šli so seveda sklepat pogodbo v New York za svojo korist. Odborniki in delegati naših lokalov 17. distrikta so pa imeli zborovanje in uspeh njih konvencije je bil, da je nizki premog začel "rasti" nazaj. Do 1. aprila je bil nizki premog do pet čevljev, in nad pet čevljev se je šel visokega. Po novi pogodbi pa se smatra nad štiri čevljaka plast za visoko. Torej se bo nakladal nizki premog za 62 centov od tone prav tako kakor 6 do 7 čevljev visok. Nizki premog bodo nakladali ceneje, kar je vsekakor v zadovoljstvo podjetnikov.

Dne 9. marca je bila sklicana izredna konvencija v Firemontu, W. Va., na kateri je bilo navzočih nad 300 delegatov. Zastopali so premogarje v westvirginjskem okrožju, kolikor nas spada pod U. M. W. of A. S. podjetniki niso prišli do pravega zaključka, kakor ni sporazumljenja še danes, ko pišem dopis. Nekaj podjetnikov je sicer podpisalo pogodbo, a nekaterim se prav nič ne mudi. Saj trdijo, da imajo v glavni zalogi 96 milijonov ton premoga. Leta 1922 so ga imeli samo 63 milijonov ton, pa so nas pustili stavkati skoraj šest mesecev. Tedaj so bili na stavki še celo neunijski rudarji.

Zdaj, ko so druge družbe podpisale pogodbo, naj mi mislimo na stavko! Morda bi lahko stavkali po dve ali tri leta skupaj in bi nazadnje ne ostal niti en unijski rudar v Zapadni Virginiji. Na podporo nam bi ne bilo misliti, ker rudarji po vsej Ameriki slabo obratujejo in mnogo rudarjev že dobiti časa sploh nič ne zasluži. Torej ne preostaja drugega kot

uprjeti pogodbo v Zapadni Virginiji s kompromisom.

Zapadna Virginija ima 100.000 premogarjev, katerih je leta 1922 spadalo pod okrilje U. M. W. of A. 48.000. Danes nas spada pod okrilje rudarske organizacije samo 28.000. Vsak razsoden človek si torej lahko misli, da o kakem velikem preobratu ne more biti govora, ki bi ga učinili organizirani rudarji. Saj nas je komaj 30 odstotkov organiziranih pod okriljem U. M. W. of A. V bližnji bodočnosti baje nameravajo vzporediti agitacijo za organiziranje rudarjev in sta za organizacijsko turo po Zapadni Virginiji namenjena zmanj Bittner in pa predsednik Lewis. Šla bosta menda od kraja do kraja, da organizirata rudarje, kjerkoli še nimajo unije v Zapadni Virginiji. Ako bi se to zgodilo, da bi enkrat dobili v Zapadni Virginiji vse rudarje v organizacijo, potem bi se mi lahko obrnili na pomoč do rudarjev, ki so stoodstotno organizirani.

V prihodnjih treh letih se nadejamo v rudarski organizaciji velikega preobrata. Organizacija bo delala na vsi moč, da organizira rudarje na vseh poljih, ker čas bo ugoden za take delo in tudi ne bo težko pridobiti ljudi za organizacijo.

V Pen Creeku, W. Va., in Kenoy Riverju se je bil strašno hud boj za unijo. Mislim, da je 12 let od tega, ko se unijo tudi izvojevali, a jo zopet pred dvema let izgubili. Sedaj nakladajo premog po 22 centov tone. V tem vidimo, kaj pomeni organizacija za premogarje. Med organiziranim in neorganiziranim je razlika kakor noč pa dan. Želeti bi bilo, da se v velikem številu odzovejo v pomoč pri organiziranju unijskih premogarjev in gredo na roko organizatorjem, da bo storjeno uspešno delo. — Josef Zelemnik, poročevalec.

Poročila iz Jugoslavije.

Od našega stalnega poročevalca.

Ljubljana 30. marca 1924. — Kaj je novoga? — Demisijska vlada. — Nova vlada. — Obstranitev v parlamentu.

V zadnjem dopisu smo poročali, da smo pripravili na padev vlade, ako se bodo dogodki vršili po vrsti. In res, kar smo pričakovali, se je zgodilo. Dne 24. t. m. je med časom, ko so radiševski poslanci prisegli, Pašić sestavil prvo novo demisijsko celoga kabineta in nato predsedniku skupščine, naj sejo prekine in odide s njim h kralju. Kralj je demisijo sprejel in zopet pooblastil Pašića, naj sestavi novo vlado. Predsednik skupščine pa je isto odgozil in nasmnil, da skliče prihodnjo sejo pismono. Pašić je poklical k sebi nato šefe opozicije vsakega poseamezno in vsi so odbili njegovo ponudbo. Opozicija pa je začela vprašanje, ali bi v slučaju, da blok prevzame vlado, radiševci bili pripravljeni votirati budžet. Ti so nato pristali. Blok je izjavil Pašiću, da ne more sprejeti nobenega sodelovanja v novi vladi. Šefi opozicije so se podali tudi na dvor in poročali kralju o položaju. Med tem pa je poslal Pašić poziv Pribečeviću na konferenco za sestavo vlade. Pribečević, ki je še preje v svojo skupino 15 članov iz demokratskega kluba delal skrivaj proti bloku, se je rad odzval in Pašić mu je ponudil v novi vladi 6 ministrskih stolčkov. Na ta način je nastala nova vlada iz radiškalov (2 tretjini in 1 tretjina demokratov Pribečevićeve skupine). Nova vlada je izjavila, da bo predvsem izvedla državni proračun in nato pristopi takoj k invalidskemu zakonu. Posamezni klubi so imeli sejo za sejo in se posvetovali med seboj. Bilo je zelo napeto ves čas in vse je težko pričakovalo kaj s tega nastane. Nova vlada se je odločila, da izvede do kraja borbo za budžet in v skrajnem slučaju bo tudi razpustila parlament. Pri seji nar. skupščine je pričela opozicija obstruirati budžet in govorniki opozicije se vrste drug za drugim, da o nemogočju debato o budžetu. Pri glasnih je bilo nad 40 poslancev opozicije za besedo in nekateri so govorili celo ure. Radiševci mandate namerava vlada verificirati šele po sprejetju budžeta.

Nova koalicijska vlada je takole sestavljena: Ministrski predsednik: Pašić (rad.). Zunanje zadeve: dr. Ninčević (rad.). Notranje zadeve: dr. Škrlj (rad.). Promet: dr. Popović (dem.). Pravosodje: dr. Grisevski (dem.). Trgovina: dr. Krizan (dem.). Prosveta: Pribečević (dem.). Poljedelstvo: Miletić (rad.). Šume in ruder: dr.

Kojić (rad.). Vere: dr. Jančić (rad.). Vojna: general Pašić. Zdravstvo: dr. Miletić (rad.). Finanec: dr. Stojadinović (rad.). Soc. politika: Uzunović (rad.). Gradjevine: Trifunović (rad.). Agrarna reforma: dr. Novaković (rad.). Pošte in brzojav: Vukičević (rad.). Izenaženje zakonov: Trifunović (rad.). Državni podtajnik v notr. min.: Vilder (dem.). Drž. podtajnik v zun. min.: Vukosavljević (dem.).

Nikdo ni pričakoval, da se bodo stvari tako razvile kot so se. Naše demokratsko časopisje je čisto noč menjalo barvo. Kakor je bilo prej za rušenje samoradikalne vlade, je ravnotako danes za koalicijsko radikalno. Razume se seveda, da tisti del, ki pripada Pribečevićeve skupini. Radiševci pravijo, da so zadovoljni, da se je tako izteklo, ker pričakujejo, da se nova vlada ne bo mogla dolgo držati. Klerikaleci pa so silno hudi, ker so bili enkrat potegnjeni. Res, kdo naj se na vse to razume? Danes biti proti vladi in njen najhujši nasprotnik, jutri pa iti z njo. Seveda igrajo glavno vlogo tukaj min. stolčki. Pa na svetu je vendar vse mogoče! Kot je videti se tudi Davidovićeve skupina že krha in ni nemogoče, da iz cele s tolikim trudom pridobljene opozicije ne bo nič. Potem pa adijo blok! Da noben izgovor tukaj ne drži se razume, saj se je že preje lahko mislilo, da jim s radiševci sedeti pri eni mizi ne bo prijetno. Ne čudimo se, ako vplijeje klerikaleci o izdaji. Tukaj se je najbrž šlo zato, kdo bo koga prehitel. Kaj pravi pregovor, da kdor prej pride prej melje, tako je mislil najbrž tudi Pribečević in njegovo samostojni klub, kateremu predseduje dr. Sukinić.

Hipotekarno posojilo.

Državna Hipotekarna banka je je najela v Švici posojilo v znesku 15 milijonov avstrijskih frankov. Poroča se, da so pogoji ugodnejši kot pa svojčas ponesrečenega Blairovega posojila. To posojilo je sklenjeno na 12 let, njegov emisijski tečaj znaša 80% in se bo obrestovalo po 7%. V našem denarju zneske to posojilo približno 210 milijonov Din. in se bo porabilo največ za zgradbo v Beogradu, nekaj pa dobiijo, tudi druga večja mesta kakor Split in Sarajevo.

Ponarejen čenar in kolki.

Zopet so prišli na sled ponarejenim novčanicam po 1000 Din, ki so pa baje zelo dobro ponarejene. Tudi kolke bo vzela država iz prometa in bo izdala nove.

50 letnica generala R. Maistra.

Te dni obhaja naš prvi general svojo petdesetletnico. Ta naš general je pesnik in osvoboditelj Maribora. Sedaj je upokojen in piše zgodovino osvobođenja naše severne meje. Rodom je general iz Kranja in mu je bil oče finančni poduradnik, ki pa mu je v zgodnjih letih umrl. Mati, ki je dobivala le malo pokojnino, ga je dala na gimnazijo in pozneje v kadetnico. Avstrija ga je gonila po svetu radi narodnega mišljenja. Pesnil je ponajveč vojaške pesmi in pisal sempatje v Slovnu ali Zvonu. Izdal je tudi svojo zbirko pesmi pod imenom Vojanov.

50 letnica dr. Murnika.

Pred nekaj dnevi je obhajal dr. Viktor Murnik svojo 50 letnico. Že od avrojh mladih let se je posvetil sokolstvu in njegovi literaturi in obenem je praznoval tudi 30 letnico delovanja v sokolstvu. Bil je voditelj sokolov po mednarodnih tekmah in če bi njega ne bilo, bi bilo jedva mogoče Slovenecem nastopiti na tujem in se kosati s drugimi narodi. Sedaj dokončuje večje sokolsko delo in se je vsemu drugemu delu odpovedal razun literarnemu. Kar je pri nas sokolska organizacija dosegla, je največ samo njegovo delo.

Umrli so v Ljubljani: Dne 21. marca: Ciril Pekaj, košarjev sin, 9 mesecev. — Dne 22. marca: Fran Medvešek, posastnikov sin, 8 dni. — Dne 23. marca: Martin Penčur, rudar, 42 let. — Marija Tanček, delavčeva žena, 33 let. — Dne 24. marca: Terezija Lustek, novorojena hči policijskega agenta. — Ivana Rubiš, sluškinja, 30 let. — Fran Škof, tobačni delovodja v p. gostilničar in posastnik, 73 let. — Dne 25. marca: S. Amalijsa Vincencija Kocjančič, učiteljica, 41 let. — Barbara Zupane, gostačka, 65 let.

Utopljenec. — Pri Sv. Marjeti so potegnili kmetje iz Drave truplo približno 40 let staraga neznanega moža. Mrtveca ni mogoče spoznati, truplo je začelo že razpadati.

Meteoriti.

Padajo kakor vrbel s strehe. Pašić v Beogradu je zopet padel tako za kratek čas. Nih se mu nje pripetilo in vsak čas lahko nase sede. (To se navadno dogaja v državah, kjer so volile večinoma brez glave.)

Umetni ogenj.

Med Japonko in Združenimi državami se je ukresalo nekaj draker. Japonska vlada je protestirala proti prisilniški predlogu, katere izključuje Japonce. Kongres se je razjell in hitro spril izključevalno predlogo. Amerikanci ponos to zahteva. Japonski ponos zahteva, da se protestira. Kadar se razgrejeta dva ponosa, mora nekaj skuhati. Živijo ponos!

Rešim škandalov.

Državni tajnik Hughes je rekel, da nobena stranka nima monopol na poštenje in škandale; v vse strankah so poštenjaki in krivi. Imenitno! Roke so umite. Kaj ima sveta stranka opraviti s škandalom? Za lumparije so odgovorni le lumpi, ki so bili tako neumni, da so se dali prijeti in razgaliti. Volileci naj igrajo! Mogoče zadenejo poštenjaka.

Kongres naj pa preiskuje, preiskuje in preiskuje — na vse veče čase naj preiskuje.

Polnočna konvencija.

(Prizor, ki se brkono zopet odigra v zadnjem dejanju igre v Clevelandu in New Yorku.)

— Brj, brj, samo pol ure je časa! Delegetje so zaspani in godni za vsakega "črnega konja". Ali se znaš dobro, krepki podpisati?

— Znam.
 — Ali kaj piješ?
 — Nič.
 — Piješ?
 — Samo doma, kadar mi žen žviha.
 — Poljubljaš?
 — Absolutno ne.
 — Kaj čitaš?
 — Nič.
 — Koliko je dvakrat dve?
 — Včasih tri, včasih pet.
 — Ali sploh živiš?
 — Da, kadar spim.
 — Ti si naš kandidat za predsednika!

Naša polja, naši nasadi!

Če pride do vojne z Japonci radi prepovedanega priseljavanja v Kalifornijo, zapremo delavce takoj vse naše banke, naše tovarne, naše rudnike, naš Wall Street in pojdemo z največjim navdušenjem braniti naše oranžne nasade naša krasna polja in naše rajsko vinograde...

Kandidat za kabineto.

Dnevna vest: Predsednik bank je izginil in z njim je izginilo \$600.000. Ravnotežje banke nle niš v skrbeh. Bila je majhna zmota, ki bi poravnana. Izginolemu predsedniku bank je nevarno dati grdo ime, ker lahko toži za criminal libel.

Dolarokracija.

Najnovejša definicija demokracije: Vlada po dolarju in za dolar.

K. T. B.

Književni pregled.

Milo Klopčič: Plamteči okovi. Proletarska knjižnica, II. zvezek. Izdal konzorcijski Proletarski knjižnišev v Ljubljani. Cena brošurani knjižnici 25 centov s poštnimi vred; pri večji naročitvi 30% popusta.

"Plamteči okovi" so zbirka revolucionarnih pesmi, pesmi gneva in upora, ki jih je špartak, pesnik mlad po letih — komaj 18 let star — a miselno dozorel mož, ki pozna boj, ima izkušnje in katerega ni ziomila ječa, v kateri je spomni večidel te zbirke. Gladki, lep, ognjevit so Klopčičevi verzi, ki so lepla, ognjevitaja je misel, ki si razodeva iz njih:

Upor večnošiva je sila življenja, upor je od množice slovena molitve, upor je stopnica do templa vstajenja, upor je od glada rojena besnilost, upor je, ki nove svetovne spočenja

Vsako priporočilo bi bilo odveč, ker se pesmi same priporočajo.

Popravljen. Pred nekaj tedni smo ocenili knjigo "Pravilnice Irtoka", katero je izdal Proletarski knjižnišev v Ljubljani. Pomotoma nam je bilo sporočeno, da knjiga stane v Ameriki 65 centov, v resnici pa stane le 25 centov in če se naroči več listov, je 30% popusta.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Splošen delavski položaj.

Washington. — Zvezni depart-
ment za delo poroča v svojem
mesečnem industrijskem pregledu,
da v mnogih krajih države še ved-
no prevladuje brezposelnost. Po-
rebnosti, ki so navadno optimistične,
prikazuje, da so delavske razmere
v Ameriki v splošnem precej slabe.
Glavne točke poročila so:

Precejšnja brezposelnost v no-
vopostavljenih in južnih državah.
Srednje delavski položaj v New
Yorku, New Jerseyu in Pennsylvaniji,
kjer so jeklarne tovarne,
vrednosti poslopij in cest je v pol-
nem zamahu.

Minnesota ima mnogo brezpo-
selnih delavcev, toda upa jih upo-
biti pri delu na planem v prihod-
njih 30 dneh.

Kansas dela le delni čas v želez-
nicah, tovarnah za
oklep, opornicah in na oljnih
poljih.

Obe Dakoti imata veliko brezpo-
selnih, ki morajo čakati na
zemljsko delo.

Velika brezposelnost je v oko-
linah premogovnikov.
Virginija, Severna in Južna
Carolina in Georgia se ne morejo
pri kaj polnopravni razmeri v
tekstilni industriji.

Lesne tovarne v Arkanzasu
delujejo le deloma. V Oklahomi
slabo dela v vseh industrijah.

V krajih na pacifični obali je
včasih delavcev brez dela.

Stavka na Havaju.

Honolulu. — Več tisoč filipin-
skih delavcev na havajskih slad-
kovnih plantažah je na štrajku.
Zahtevajo dva dolarja dnevne
plače in osemurnik; zdaj preje-
tajo en dolar in delajo 10 do 12
ur dnevno. Havajska policija tero-
ritarno stavarke, katere podpira
maja plantažnih delavcev na Fili-
pinah.

Amériški delavski kongres.

Mexico City. — Četrty paname-
ski delavski kongres se v prvi
mesečni t. l. v glavnem mestu
Mehike. Samuel Gompers bo pre-
daval. Od tu se kongres preseli
v Guatemalo.

Komunistični kongres v Mehiki.

Mexico City. — Občni zbor
komunistične stranke v Mehiki se
odvija 25. aprila v Mehiki me-
stnosti. Gostje pridejo iz Guatema-
le, Kube, Agrarni problem,
organiziranje stranke in pan-
ameriška organizacija so glavne
točke dnevnega reda.

Stavka oljnih delavcev v Bayonu.

Bayonne, N. J. — 750 delavcev,
zaposlenih pri Vacuum Oil kompa-
ni, podružnici Standard Oil Co.,
je nastavkalo 16. t. m. Delavci
zahtevajo 10-odstotno povišanje
plače. Stavka se morda razširi na
1450 delavcev iste družbe v se-
vernem New Jerseyu, ki zahteva-
je enak povišek.

Kaj je letos Velika noč šele?

18. aprila? — Starokršćanska do-
loba pravi, da mora biti Velika
noč vsako leto prvo pomladansko
noč po polni luni (p. p. p. p.).
Pomlad, oziroma pomladansko e-
nakovanje nastopi z vstopom sol-
ne v znamenje ovna. V to zname-
nje je stopilo solnce 20. marca;
21. marca je prišla pomlad; 21.
marca pa je bila tudi ob 5 uri 30
minut zjutraj polna luna. Prva
pomladanska nedelja po polni lu-
ni je bila torej 23. marca in ta dan
bi moral biti praznovan Velika
noč.

Toda staro velikonočno pravilo
nima ničesar opraviti s preizni-
mi astronomskimi podatki. Pra-
vilo, ki ga je svoj čas doletel cer-
kveni koncil v Niceji, je bilo sle-
deče: "Pomladanski ekvinokcij
naj bo vedno 21. marca (ta datum
se določil enkrat za vselej), in
velikonočni praznik naj bo vedno
nedelja, ki sledi polni luni po
pomladanskem ekvinokciju" (dne
21. marca). Če določimo 21. marc
kot datum pomladanskega enako-
vanja, potem je prva polna luna
po tem letu šele 29. aprila in sle-
deča nedelja 30. aprila, kateri dan
je letos v resnici velikonočna ne-
delja. Staro velikonočno pravilo
zato ne more biti torej nima no-
vega smisla več.

Narodni "Prosveta" vabimo
vrednike ali prijatelje v stari
izdani.

S polja vede.

Skrivnosti zvezd.

Vedno bolj prodira človeški
duh v skrivnosti prirode. Sred-
stva, katerih se prirodnoznanstvo
poslužuje pri svojem raziskova-
nju, so čim dalje bolj popolna in
natančna. Vse prirodne sile, ka-
tere je človek podjarmil v teku
tisočletij mu morajo služiti v do-
sego vedno večjega spoznavanja
prirode in novih prirodnih sil, ki
jih zopet izkoristi sebi v prid.

Čim bolj pa se bližamo končnu
jedru spoznavanja, tem težje
postaja pot, tem silnejši je odpor
prirode, ki akua svoje zadnje in
poslednje skrivnosti prikriti z
vsemi silami.

Ako gledamo z naše male zem-
lje v neskončna razdalja, ki se
razprostirajo nad nami, se šele
zavedamo naše malenkosti in sla-
bosti. Vendar je tudi tukaj člo-
veški duh našel pota in sredstva,
da preleti to neskončno razdaljo.
Svetlobni trah je edina vez, ki nas
veže z nebeskimi telesi. Svetloba,
ki prihaja od teh samosvetilnih te-
les k nam, nam izdaja vse skriv-
nosti. Pot 300.000 km napravi
svetloba v eni sekundi. Od naše-
ga solnea do zemlje rabi okroglo
8 minut, od najbližje zvezde sta-
nice pa celih 3½ let. Od onega
zvezdnega pasu, ki ga imenujemo
rimsko cesto, pa do nas je razda-
lja 7.700 svetlobnih let, ali 300.
000x60x60x24x365x7.700 km.

Danes se nočemo spuščati v raz-
motrivanje zvezd stalnic, ki so
solnea kot naše solnce, povečini
pa sto in stokrat večja in s kateri-
mi je posuto naše nebo. V nasle-
dnjem hočemo opazovati le eno
manjših zvezd in sicer ono šudno
rdečo zvezdo, ki jo imenujemo
Mars. Mars je planet, to se pravi
zvezda, ki se vrti okrog našega
solnea, kakor naša zemlja in še 7
drugih planetov. Planeti so otroci
našega solnea, od katerega spre-
jemamo svetlobo in toploto. Po
razdalji od solnea razvrščeni sle-
dijo pot najbližjemu Merkurju,
Venera, zemlja, Mars, Jupiter, Sa-
turn, Uranus in Neptun. Mars je
torej nekoliko bolj oddaljen od
solnea, kot naša zemlja in tudi
mnogo manjši.

Zbudil je največje zanimanje
človeštva, ker je jako veliko naj-
boljših poznavalcev Marsa izreklo
mnenje, da so na Marsu vsi po-
goji dani, ki ne izključujejo eksis-
tence visoko inteligentnih člove-
ških bitij.

Veliko premoženj se je že neme-
nilo v svrhu, da se najdejo sred-
stva, ki bi omogočila sporazum
zemljanov z bitji na Marsu.

V najnovejšem času se veliko
pričakuje od brezžične telegra-
fi-je — sredstva v omenjen namen.

Zdi se pa, da bodo najnovejša
teorije in raziskovanja, raztrgale
pošteno pajčolan tega sanjarje-
nja. Že pred 25 leti je izračunal
Christiansen v Kopenhagu (Kopen-
hagen), da ne more toplota, ki jo
izšareva solnce na Mars, dvigni-
ti temperature na njem čez —
37° C. Le pojav, da izgineva po-
leti sneg, ki se nahaja v okolici
polov na Marsu in da postane
tam v bližini ležča pokrajina
plava, iz česar bi se dalo sklepati
na vodo, opravičuje se kolikor to-
liko domnevanje, da je tempe-
ratura na Marsu alična onj na naši
zemlji. Toda tudi to domnevanje
izgubi na močnosti vsled okoliš-
nosti, da ne zapazimo solnčnega zra-
čenja v vodi oz. na ledenih plo-
kvah, ki se baje po prejšnjem
nadaajo na Marsu. Površina te
vode bi morala biti torej hrapava
kot pesek.

Nadalje niso mogla najnatan-
nejša opazovanja dognati vlage
v Marsovi atmosferi.

Da lahko izginejo velike mase
snega je mogoče le, ako je tempe-
ratura višja kot 0°, in le pri
majhnem tlaku, ki ne presega 64
mm bi se raztopile lahko snežne
mase tudi pri 0° C. Mars je torej
skoraj gotovo mrtev tolo.

Kanali in oaze na njem niso po-
temtatem delo inteligentnejših bi-
tij, njih postanek si lahko razla-
gamo kot posledice potresov ali
drugih prirodnih evolucij.

Tudi pojav, da se omenjeni ka-
nali podvojijo, kar se je, mimo-
grede omenjeno, opazovalo le pri
12% kanalov, ni nič izrednega.
Čelo na naši zemlji, posebno v
Skandinaviji, opazujemo čelo vr-
sto jezer, ki se razprostirajo po-
dolžno z vzporednimi zemeljskimi
spranjami.

Na Marsu je pravzaprav le eno
samo veliko morje; ono, ki se raz-
teza na južni polovici Marsove
oble. (Mars australis). Največji
del tega morja je pa posejen z o-
toki in velikanskimi udrtinami, ki
so velikokrat popolnoma suhe
in ki kažejo takrat svojo rdečo

barvo. To morje je pa najbrže
solna puščava. Sol varkava kaka
šenkrate vlago, ali pa se popolno-
ma izsuši in postane zopet rdečo.

Ostali del morja pa je do dna
zamrznjen in le poleti se mogoče
nekoliko oddali, ravno tako kot
pri ledu na naših tečajih.

Lowell je našel tudi v tem mor-
ju kanale, kar je pa povsem ne-
ravna prikazen za omenjene pre-
pade. Tudi se je opazovalo megla
v okolici tečajev, ki so nastale pri
izhlapevanju tečajne kalote. Te
megle so nam dokaz, da je tam
zrak nasičen z vlogo. Blizina
solna polja varkava to vlogo, se
razteza in se nam potem prika-
zujejo v temnoplavi barvi.

S temi vrsticami smo skušali
pojasniti pojave na Marsu na pod-
lagi nam znanih fizikalnih in ke-
mičnih zakonov. Razume se,
da se pojavi, ki jih opazujemo na
Marsu, najlažje in vesterstano da-
jo razlagati kot delo inteligentnih
bitij, da nam ta razlaga končno
ravno tako malo razjasni kot one,
ki se sklicujejo na nam še ne-
znane fizikalne in kemične sile.

Enotna postava o za-
konu in razporoki.

Pred postavdajo v Washingto-
nu so važni problemi, ki se tičejo
zakona in razporoke. Pododbor
kongresne zbornice pretresa zelo
važno predlogo radi enotne posta-
ve o zakonu in razporoki, vpraša-
nju radi otrok v slučaju razporo-
ke in varstva, če se njih starši
razporočijo. Predloga bo predlo-
žena zbornici v razpravljanje in
sprejetje, in ako bo potrjena kot
amendment k ustavi Združenih
držav, bo veljala za vso Unijo.

V spoštovanju do zakona nova
zakonska osnova določa, da ne
sme biti o priliki poroke nikakih
ceremonij, razun ako je vložena
za to poroka dva tedna pred po-
roko. Radi ceremonije da mora
biti tudi objavljeno vsaj v enem
časopisu in razglašeno na uradu
okraja, v katerem se vrši poroka.
Dalje predloga prepoveduje za-
kon slaboumnim, jetičnim, epilep-
tičnim in vsem takim, ki so v ne-
posrednem sorodstvu z ljudmi s
temi napakami.

Za razporoko določa predloga,
da bi smela biti dovoljena v slu-
čajih prestopanja, surovega in
nečloveškega postopanja, neo-
zdravljivosti, zločina ali umora in
v slučaju, da zakonski čez leto ni
skrbel za družino. Oni, ki bi se
brani razporoke, bi po novi po-
stavi moral priti sam na sodišče
ali pa pooblastiti svojega zastop-
nika s sodišču.

Za amendment, ki bi nalagal e-
notno poroko ali razporoko po
vseh Združenih državah, se poseb-
no pogojuje ženske organizacije
in zlasti ženska skupina v kongre-
snem odboru 17 organizacij, ka-
tere tvorijo izključno ženske, ali
so v njih ženske po večini, se za-
vzema za novo postavu. Ravnolste
organizacije tudi vodijo veliko a-
gitalcijo za sprejetje dotične pre-
dloge.

Agitalcijo za razporoko enotnost
po vseh Združenih državah
vodijo nekatere skupine še svojih
petdeset let, kajti že pred tolikim
časom je ugrožala pomanjkljivost
postav v tem oziru velike množice.
Leta 1880 je bilo v kongresu mno-
go razpravljanja glede razporok.
49. kongres je tistega leta tudi
sprejel predlogo, za prejetje vseh
poročenih in razporočenih prebi-
valcev države. Števno poročilo je
pokazalo, da je v teku 20 let od
leta 1867 do 1886 bilo izvršenih
328.716 razporok.

Število razporok je bilo nad vse
pričakovanje visoko, kar je tudi
poročilo novo razpravljanje po
časopisu. Toda to je bilo vse; za-
mo razpravljal so, odločili pa nič
in vzemirjenje vsled velikega
števila razporok se je poleglo.
Čez dve desetletji, 1909 je števeni
biro objavil posebno poročilo o za-
konih in razporokah, katero je po-
krivalo dobo 40 let, od leta 1867
do 1908 in je izkazovalo: vsa
1.274.341 razporok, zadnjih dvaj-
set let pa 945.623.

Vsa 5 let je poročilo izkazo-
valo večje število razporok, ki je
poskočilo vsikrat za okoli 30 od-
stotkov, prebivalstvo pa je v
istem času naraslo za 10 odstot-
kov. Do leta 1916 tedaj niso nič
več šteli, koliko prebivalcev se
navedila zakona in si šče ločite.
Leta 1916 so prečeli razporoke
samo tekem enega leta: Takrat so
jih našli 112.036, v letu 1922 pa
148.554.

Postave po različnih državah, ki
se nanakajo na razporoko, so ta-
ko različne, da ni mogoče opisati
jih podrobneje. Večakoro se
lahko reče, da so nekatere na-
pram razporočenem silno stroge,

a druge zelo naklonjene. V Južni
Karolini na primer ne sme biti
razporoke, če ne privoli legisla-
ra, v New Yorku pa ali v Distrik-
tu Kolumbije je samo prešestova-
nje razlog, da zakonski od druge-
ga lahko zahteva razporoko in jo
dobi. Po nekaterih državah se po-
stave tako liberalne, da je mogo-
če dobiti razporoko še radi prav-
mlega prestopa ali nezdravljivi-
vosti temperamentov ali celo radi
tega ker eni stranki izmed poro-
čenih ne dopadejo lažje nje zakon-
ske polovice.

Vladna statistika pove, da so
tretje, četrto in peto leto zakona
najbolj nevarna in je takrat naj-
težje vzdržati ogenj na zakon-
skem ognjišču, kajti v tistih le-
tih je podeljenih največ razporo-
čnih dovoljenj, približno 8 odsto-
v v vsakem tistih let. Polovica razpo-
ročnih dovoljenj je bila dovolje-
na takim, ki še niso bili poročeni
devet let.

Sorazmerno največ razporok se
izvrši na Zapadu, kjer jih je pro-
centualno skoraj štirikrat toliko
kot po državah ob Atlantiku. Po
srednjem zapadu pa si lažje razpo-
roke več kot dvakrat toliko za-
konev kot na vzhodu. Proporcija
je v Združenih državah več razpo-
rok kot v Evropi. To je največ
prilipati dejstvu, ker v Združe-
nih državah je skoraj pri vsakem
okrajnem sodišču mogoče dobiti
razporoko, razun v Novi Mehiki
ali New Jerseyu in Južni Karolini.
Vsega je širom Unije okoli
3000 razporočnih sodišč. Na An-
gleškem je samo eno razporočno
sodišče, na Nemškem jih je 28, na
Francoskem 79. Kanada ima pri-
lično zelo malo razporok. V 21 le-
tih je bilo samo 94 razporok v No-
vi Škottiji in Novem Brunšviku,
41 pa v vseh drugih delih Kanade.

Zanimivi so zakoni starodavnih
narodov v primerjanju s sedanjim
problemom in mnogimi slučajji, ki
se pripetijo v 20. stoletju. Dvni
zakoni starega Rima so dovolje-
vali soprogo razporoko, ako mu je
čena zastupila otroka, ako je po-
narajala njegovo ključo ali pre-
česovala. Zakoni nič ne povedo,
kaj se je zgodilo, če je čena sti-
kala po moževih šepih, kar pa je
bilo umevno, ker možki v tistih
časih še niso nosili hlač.

V dobi cesarja Teodosija je
mož lahko razporočil svojo čeno,
če je bila čarovnica, ako je gosti-
la tuje brez vednosti svojega
moža ali proti njegovi volji, ako
je bila v gledališče ali "šov", je
tudi imel mož pravico zahtevati
razporoko, ako ji tega ni dovolil
on. Vendar so cesarski zakoni ti-
stih časov bolj priporočali, da je
razdajeni soprogo čeno enostavno
natpel, kakor pa bi se razporo-
čil za take malenkosti.

Za enotnost zakona glede poro-
ke in razporoke je morda največ-
ja propaganda v filmu, ki ga
zadnje čase pokazujejo po raznih
gledaliških deselo, kateri pokasu-
je neprimliko, ki se je še dva-
krat razporočil in se dvakrat po-
ročil imova, v resnici pa je še
vedno poročen s svojo prvo čeno.
Pri vsem tem pa mož še "trpi"
vsled mnogozestva in krvi tako-
zvane štatusne zakone. Slika je
neke vrste komedija, a človek se
na koncu prepriča, da je prav
dober vzorec resničnega življenja,
ki se prav čisto preobrne v trage-
dijo.

HUGHES ZADAJ ZA JAPON-
SKIM PROTESTOM.

(Nadaljevanje s prve strani.)
je Japonska sprejela izključujo-
čo določbo, naperjeno proti Kitaj-
cem. Dejal je, da je japonska vla-
da še vazej smatrala priselniško
vprašanje glede lastne države za
izključno domačo zadevo. In na-
tanko tako je z ameriškimi kon-
gresom.

Senator George iz države Geor-
gia se je izrekel tudi za amend-
ment. Ali pristavlja pa je, da ni
takega razpoloženja pod vplivom
Haniharovega pisma, nego vsled
dejstva, da imajo Združene drža-
ve pred sabo vprašanje, ki mora
biti rešeno enkrat zavelej.

Senat je sprejel več amendmen-
tov k priselniški predlogi. Med
najvažnejšimi je bil tisti, ki ga je
zahteval senator Reed. Po njem
je določeno najvišje število prisel-
jencev, ki smejo priti v teku ene-
ga leta v to državo. Tisto število
je 150.000.

Senator Harris je predlagal a-
mendment, po katerem ni naj bi-
lo sploh vse priseljevanje v to
državo ustavljeno za dobo petih
let. Ta določba bi naj stopila
festsdeset dni po sprejetju prisel-
ljeniške predloge v veljavo. Ali
predloga je bila odklonjena s 46
proti 16 glasovom.

Ob koncu svoje seje je imel se-
nat v pretresu vprašanje glede

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podperna Jednota

Ustanovljena 17. junija 1907
v dr. št. 111111.

GLAVNI STAN: 2657-39 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Canham, podpredsednik Andrew Vlahich, E. F. D. T.
Box 51, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišniške oddelke
Blas Novak, gl. blagajnik John Vagrich, urednik glasila John Zavortnik,
sposvitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill.; Martin
Zelenich, Box 278, Robertson, Ohio; Fred A. Vider, Box 578, Eliz. Minn.
John Tordoff, Box 52, Hendersonville, Pa.; John Gortch, 614 W. May St.,
Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROJE: Blas Novak, predsednik, 2657-39 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

VEHODNO OKROJE: John Ambrosio, Box 295, Moon, Run, Pa.
John Grotel, 14421 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROJE: Anton Sulzer, Box 104, Gross, Kans.; gl. jugoslov.
Max Maric, Box 166, Buhl, Minn.; na otvorenem
Mika Zugel, 2453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadporni odbori:
Frank Zalta, predsednik, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; Frank
Semrak, 2617 Pepper Ave., Cleveland, O.; William Sitter, 6404 St. Clair St.,
Cleveland, Ohio.

Zdržišveni odbor:
Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Owen, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.
Joe Blah, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VERHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6223 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR! — Korrespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uredu,
se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanakajo na pismo gl. predsednika se naslovajo:
Predsedništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJO: Bolniška taj-
ništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DEKARNE POSILITVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalne
odborni in jednote vohajo se naslovajo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Law-
ndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pismo gl. izvrševalne v gl. izvrševalnem odboru se naj pošilja
Frank Zalta, predsedniku nadpornega odbora, slika naslov je splošni.

Vsi priroci na gl. porotni odbor se naj pošilja na naslov: John Under-
wood, 407 W. May St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, ogledi, naročila in spisi vse kar
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-39
So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

na to, kako določiti za vsako na-
rodnost letno kvoto.
Rim, Italija. — List Corriere d'
Italia piše v svojem uvodnem
članku, da je priselniška omeji-
tev v Ameriki posledica krize, za
katero boleha cel svet in ki jo šu-
tijo v Ameriki snabiti bolj kakor
v marsikateri evropski državi.
Italija bi naj, pravi članek v
omenjenem listu, gledala na to, da
bi izboljšala kakovost svojega is-
seljenega delavstva. Ameriška pri-
selniška postava se zdi članekarju
krivična, pristranska in naklo-
njena anglosakim, nemakim in
skandinavskim isseljenem na
škodo Slovanov, Lahov, rmenih
in drugih plemen.

NOVE KORUPCIJE NA JUSTI-
CIJNEM DEPARTAMENTU.

(Nadaljevanje s prve strani.)
Orr, Tom (Felder, John Gorini),
je rekel Means.
Senator Wheeler se je potem
dotaknil svoje lastne obtožbe v
Montani.
"G. Daugherty pravi, da ni t-
mel nobenega posla s mojo ob-
tožbo", je pripomnil.
"O, Burns mi je rekel, da je od-
svetoval Daughertyju istikanje za
dokazi v Great Falls", je odgo-
voril Means. "Ali pravosodni taj-
nik je nadaljeval tisto istikanje
dokazov kljub njegovemu nasveto-
vanju."

"Ali veste kaj o preiskavanju
senatnih uradov med tarifnim bo-
jem?"
"Imeli smo celo tarifno komi-
sijo pod nadzorstvom. Zasedlova-
li smo vse izvedence ter poročali
o tem komisijakemu nadniku in
g. Forneyju v poslanski zbornici.
Jaz sem imel štiri ali pet moč v
pomoč."

"Kaj pa je hotel department
dognati na ta način?" je vpra-
šal senator Jones.
"Nekaj japonskih trgovcev je
hotelo imeti posebno carino, in o-
den komisijakih izvedencev je bil
najeti neke japonske tvrdke.
Drugi izvedence je hrstatal s
sladkornimi verižniki," je odgo-
voril Means.

Ko se je prišla naslednja seja,
je načelnik Brookhart poklical po
imenu Manningtona, tistega Man-
ningtona, ki bi bil rad prišel, ko
je bil še v Parizu. Ali odgovora
ni bilo nobenega, in Stork je bil
poklican na zaslišanje.

**Podkupovanje v delkem minist-
stvu pošte in narodne brambe.**
Praga, 26. marca. Kakor jav-
lja, je bil ministerjalni svetnik
Ludovik Cizmann aretiran zara-
di sumnje, da je sprejemal pod-
kupnine od posameznih tvrdk za
odlago Dohav za pošto minist-
stvo. Po aretaciji je po daljšem
tajanju priznal, da je sprejel od
raznatega telefonsko-telegrafsko
družbe "Telektra" v Olomouci,
Oehneis, pohoštvo v vrednosti
100.000 in gotovino 70.000 ek. Na-
dalje je dobil v jeseni lanskega
leta od pošunke kabelske tvor-
nice 50.000 š. k. in od ravnatelja

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Apr. 30-1924)
pomeni, da vam naročnina
poteče na ta dan. Ponovite
je pravočasno, da vam lista
ne ustavimo. Ako lista ne
prejmete, je mogoče vstav-
ljen, ker ni bil plačan. Ako
je vaš list plačan in ga ne
prejmete, je mogoče ustav-
ljen, vsled napačnega naslo-
va, pišite nam dopisnico in
navedite stari in novi naslov.
Naši zastopniki so vsi dru-
štveni tajniki in drugi za-
stopniki, pri katerih lahko
plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je
\$5.00 in za pol leta pa \$2.50.
Člani S. N. P. J. plačajo za
pol leta \$1.90 in za celo leto
\$3.80.

**Za mesto Chicago in Ci-
cero za leto \$6.50, pol leta**
\$3.25, za člane \$5.30.

**Za Evropo stane za pol le-
ta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.**

Tednik stane za Evropo
\$1.70. Člani doplačajo samo
50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami
pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Braddock, Pa. — Pri nas nam pa dajo še vedno toliko zaslužiti, da se bolj alabo preživljamo. Da bi mogli živeti, kakor se spodobi, toliko nam ne dajo. Z društvom stojimo še dosti dobro. Večina tukajšnjih rojakov je zavarovanih pri dveh ali treh organizacijah.

Rad čitam Prosveto kakor kak drugi list. Tako sem zapazil pri čitanju v št. 80 iz Braddocka dopis. Z veseljem sem ga pričel čitati, ko sem pa prišel do tistega, ko pravi, da je bil ustanovitelj več tukajšnjih društev, sem šel pogledat pod dopis, kdo je pod njim podpisan. Opazil sem, da je od F. Safrana. Tedaj sem prebral vseokoli. Začel sem premišljevati o stvarih, ki jih omenja pisec, koliko društev je bil ustanovitelj, isobrazovalnega društva in da je deloval za njega približno deset let ter da se je naše društvo ustanovilo leta 1913. Naše društvo je bilo ustanovljeno leta 1923, ni ga pa ustanovil on. Pri društvu št. 300 je bilo odobreno, da se prične z delom, če bo moglo ustanoviti naš K. S. D., kar se je tudi zgodilo. Dasi nisem bil navzoč na tisti seji, mi je vseeno znano. Izvoljeni so bili pooblaščenec, da prične prodajati delnice. V odboru so bili sledeči: F. Safran, A. Kušič in F. Afrič. Vse drugo potrebno pa je bilo izročeno mr. Antonu Zbaničniku, slovenskemu notarju v Pittsburghu. On je vse uredil za nas in mi smo mu pa za delo plačali.

Kar piše rojak, da je bil ustanovitelj društva, mi je dobro znano. Pravi tudi, da je naše posvetilo plačano. Je plačano po 5 odst. obresti. Samo enega dolžnika imamo po \$4000, drugi \$1000, ostalih 105 delničarjev pa od \$25 do \$400. Tu je treba plačevati po pet odst. obresti.

Pisec izjavlja, da se mu je spolnila želja, ko smo ustanovili dom; ni se mu pa spolnila želja, ko smo v glavnem uredu in na društvenim zasednicama se vodi v slovenskem jeziku. I tu se ne čuje niti ne vidim nikakvog prigravarja od njene strani.

Čitane ovog dopisa še možna misliti, da ko xna, kamo moj dopis vodi. Moj dopis vodi na to, da bi vsa potporna društva, bila to hrvaška, slovenska ali srpska, došla u jedan savez. Ove jednote i zajednice bi sačinjavale jednu ogromnu organizaciju. Na jednu stranu bi se uskratilo mnogo izvanrednih troškova. Ovdje znam, da će biti prigovora od strane u rednika, ali ja ne mislim s time udati urednike, nego mislim s time udariti: svaka zajednica i jednota imade svoj ured, za kojeg treba platiti velike svote novaca. Drugo svaka zajednica i jednota imade svoj organ bilo tjeđnik ili mjesečnik. Ovo jesu izvanredni troškovi. Kad bi se ove zajednice i jednote sastavile u jedan savez, mogle bi zajednički, da posjeduju svoju vlastitu štampu, iz koje bi mogla izlaziti dva dnevnika, jedan u slovenskom i drugi u hrvatskom i srpskom jeziku; najzad jedan u engleskom jeziku za našu mladež, koja će u kratkom vremenu postati većina u našim potpornim društvima.

Ovaj savez isto bi omogućio, da naše potporne organizacije posjeduju svoj vlastiti dom, u kojem bi se mogli uredjivati zajednički posli. To bi nakratilo mnogo rente i takse. Treće jest poradi sirotinih domova. Do danas jesu bili poduzeti koraci za gradnju domova u svima potpornima organizacijama, ali danas nije nijedna zajednica niti jednota sposobna, da to izvrši, jerbo su premalene svake za sebe. Kad bi se pak složile sve u jednu organizaciju sa više podružnica, onda tekar bi im bilo moguće, da što takvega poduzmu. U istinu jedna od slovenskih jednota jest, na koju ne možemo računati, to jest katolička jednota, koju još vladaju mantijski. Svaki svijestni radnik bio Hrvat ili Slovenac nema šnjome nikakvog opravka.

Urad za zunanje in domaće trgovino, ki spada pod trgovinski department Zdrženih držav, je ravno izdal posebno prilogo k svojemu tedensakemu glasilu "Commerce Reports", posvećeno gospodarskim razmeram v Jugoslaviji. Priloga je v obliki brošure na 14 straneh. Vsebinska je obširno poročila ameriškega konzula v Belgradu, Kenneth S. Pattona, pod naslovom: "Jugoslavija".

Prva polovica poročila se bavi s notranjimi gospodarskimi razmerami in produkcijo v Jugoslaviji, zlasti l. 1922, in vsebuje sledeče članke: Prizadevanje vlade za regulacijo valute — Vladna kontrola nad trgovino s valuto — Činjenice, ki so vplivale na padec dinarja — Poljedelska produkcija — Rudarstvo: Premog; baker; cink in svinice; bauksit in magnetit; železo — Delavske razmere — Železniški promet — Visokosilna radio postaja v Belgradu.

Druga polovica brošure se bavi z zunanjo trgovino Jugoslavije in nosi sledeče podnaslove: Uvoz; kazejo na prizadevanja v smeri industrijalnega razvoja — Viri uvoza — Vladine omejitve provoročajo znižanje izvoza — Glavna tržišča za izvoz — Prijavljeni izvoz v Zdržene države — Uvozne in izvozne tarife, omejitve in pogodbe — Razširjenje ameriške trgovine.

Obsežne tabele napravljajo čtivo bolj pregledno in zanimivo. Kar nas Amerikance zlasti zanima, je oni del poročila, ki se bavi s trgovino med Jugoslavijo in Zdrženimi državami. V uvodu poročila pravi konzul Patton: "Ameriška trgovina z Jugoslavijo je v marsikaterih panogah raznamovala leta 1922, znaten napredek nasproti prejšnjim letom, zlasti kar se tiče mineralnih olj, avtomobilov in avtomobilskih orodij. Ameriški pisalni stroji še prevladujejo na trgu. Dodatno jako raznovrstna količina blaga, ki predstavlja bolj slučajna, kot stalna nakupovanja, se je iskazala kot neprecenljivo sredstvo za to, da se s tem uvozniki privadijo smatrati Zdržene države kot močvir uvoza.

"Na drugi strani razne ovire zadržujejo to trgovino. Največja ovira sta čas za dobavo blaga in nepovoljna valuta, ki skupaj jako otežkočata uvoz ameriškega blaga. Jugoslovanski trgovci pa je tudi radi nestalnosti valute nevoljen prevzeti riziko nakupa iz preoddaljenih krajev, bodisi proti gotovemu plačilu ali na kredit, kajti dolgotrajna, ki ga je treba za dostavitev blaga, povečuje nevarnost zgrube radi spremembe v vrednosti valute. Nadalje, velika količina blaga, ki ga je Jugoslavija prejela od Nemčije na račun reparacije, je znatno skrčila trg za ameriško blago ravno v onih

panogah, v katerih Zdržene države prihajajo najbolj v poštev, kot glede avtomobilov, lokomotiv, cestnih železnice itd. "Končno, ameriški izvozniki niso bili zadosti skrbni v izpolnjevanju naročil. Nekatera pošiljstva so prišla nepopolna, druge niso bile pravilno napotene in druge zopet se niso ujemale z vzorci in navodili. Treba obrabati natančno paznjo na te detajle, ako se hoče, da si ameriška trgovina pridobi tla v Jugoslaviji."

Glede uvoza v Jugoslavijo tekom l. 1922 poročila navaja, da je Avstrija zalozila Jugoslavijo s dobro tretjino vsakega uvoza. Čehoslovakija stoji v tem pogledu na drugem in Italija na tretjem mestu. Te tri države skupaj zalagajo Jugoslavijo skoraj z dvema četrtinama vsakega uvoza. Zdržene države stojijo na desetem mestu. Kar se tiče izvoza iz Jugoslavije, sta Avstrija in Italija bili l. 1922 odjemalki za več kot polovico vsakega blaga, izvoženega iz Jugoslavije. Avstrija je l. 1921 stala, kar se tiče trga za jugoslovanski izvoz, na prvem mestu, a l. 1922 je bila na tretjem mestu. Druge glavne države za jugoslovanski izvoz so Švica, Čehoslovakija, Francoska in Grška. Zdržene države so l. 1922 stali v tem pogledu na 15. mestu.

"Blago, prijavljeno za izvoz iz Jugoslavije v Zdržene države, je bilo l. 1922 cenjeno na \$367,742 nasproti \$123,322 v prejšnjem letu. Izvoz v Zdržene države stalno narašča in verjetno je, da se bo ta trgovina v par letih znatno razvila. Izvoz, prijavljen ameriškim konzulatu, pa je veliko manj kot kar se dejanski izvažja v Zdržene države, kajti, na primer, se velike količine bosanskih oliv nakladajo in prijavljajo v Trstu in se od tam izvažajo. Znatno povečanje izvoza v Zdržene države nasproti prejšnjemu letu je pripisati novim pošiljstvom krizantemovega cvetja (phyrethrum) in večjim nakupom kož s strani ameriških uvoznikov."

Na koncu poročila pravi konzul Patton: "Razmeroma malo ameriških tvrdk je dejanski ustanovilo v Jugoslavijo svoje zastopništvo; ali ono malo, kar jih je, je dobro začelo, in uspeh njihovega prizadevanja je podati, a stalno naraščajoča trgovina. Poskusi prodajati blago potom katalogov ali dopisovanja so popolnoma jalovi. "Najlažje izvedljivi način, da se uvedejo ameriški proizvodi, bi bil ta, da se razni ameriški tovarnarji ali izvozniki združijo v svrhu imenovanja skupnega zastopnika, ki bi bil nastanjen v Jugoslaviji in tam izbral prodajalne agente. Ta zastopnik bi bil v stanu nadzorovati financiranje ameriškega izvoza, poravnati spore med uvozniki in izvozniki in vobče varovati interese ameriških tovarnarjev in olajšati težkoče jugoslovanskih uvoznikov. Vprašanje kredita, ki naj se devoli tamšnjim tvrdkam, bi se prepustilo uvidevanju zastopnika. Te tvrdke pa bi dobile več zanesenja, ko bi imelo pri roki človeka, h kateremu se lahko obrnejo v slučaju, da se ameriški izvoznik ni v tem ali onem držal njihovega navodila."

Kdor bi se zanimal za omenje-

ni se mu pa spolnila želja, ko smo v glavnem uredu in na društvenim zasednicama se vodi v slovenskem jeziku. I tu se ne čuje niti ne vidim nikakvog prigravarja od njene strani.

Čitane ovog dopisa še možna misliti, da ko xna, kamo moj dopis vodi. Moj dopis vodi na to, da bi vsa potporna društva, bila to hrvaška, slovenska ali srpska, došla u jedan savez. Ove jednote i zajednice bi sačinjavale jednu ogromnu organizaciju. Na jednu stranu bi se uskratilo mnogo izvanrednih troškova. Ovdje znam, da će biti prigovora od strane u rednika, ali ja ne mislim s time udati urednike, nego mislim s time udariti: svaka zajednica i jednota imade svoj ured, za kojeg treba platiti velike svote novaca. Drugo svaka zajednica i jednota imade svoj organ bilo tjeđnik ili mjesečnik. Ovo jesu izvanredni troškovi. Kad bi se ove zajednice i jednote sastavile u jedan savez, mogle bi zajednički, da posjeduju svoju vlastitu štampu, iz koje bi mogla izlaziti dva dnevnika, jedan u slovenskom i drugi u hrvatskom i srpskom jeziku; najzad jedan u engleskom jeziku za našu mladež, koja će u kratkom vremenu postati većina u našim potpornim društvima.

Ovaj savez isto bi omogućio, da naše potporne organizacije posjeduju svoj vlastiti dom, u kojem bi se mogli uredjivati zajednički posli. To bi nakratilo mnogo rente i takse. Treće jest poradi sirotinih domova. Do danas jesu bili poduzeti koraci za gradnju domova u svima potpornima organizacijama, ali danas nije nijedna zajednica niti jednota sposobna, da to izvrši, jerbo su premalene svake za sebe. Kad bi se pak složile sve u jednu organizaciju sa više podružnica, onda tekar bi im bilo moguće, da što takvega poduzmu. U istinu jedna od slovenskih jednota jest, na koju ne možemo računati, to jest katolička jednota, koju još vladaju mantijski. Svaki svijestni radnik bio Hrvat ili Slovenac nema šnjome nikakvog opravka.

Urad za zunanje in domaće trgovino, ki spada pod trgovinski department Zdrženih držav, je ravno izdal posebno prilogo k svojemu tedensakemu glasilu "Commerce Reports", posvećeno gospodarskim razmeram v Jugoslaviji. Priloga je v obliki brošure na 14 straneh. Vsebinska je obširno poročila ameriškega konzula v Belgradu, Kenneth S. Pattona, pod naslovom: "Jugoslavija".

Prva polovica poročila se bavi s notranjimi gospodarskimi razmerami in produkcijo v Jugoslaviji, zlasti l. 1922, in vsebuje sledeče članke: Prizadevanje vlade za regulacijo valute — Vladna kontrola nad trgovino s valuto — Činjenice, ki so vplivale na padec dinarja — Poljedelska produkcija — Rudarstvo: Premog; baker; cink in svinice; bauksit in magnetit; železo — Delavske razmere — Železniški promet — Visokosilna radio postaja v Belgradu.

Druga polovica brošure se bavi z zunanjo trgovino Jugoslavije in nosi sledeče podnaslove: Uvoz; kazejo na prizadevanja v smeri industrijalnega razvoja — Viri uvoza — Vladine omejitve provoročajo znižanje izvoza — Glavna tržišča za izvoz — Prijavljeni izvoz v Zdržene države — Uvozne in izvozne tarife, omejitve in pogodbe — Razširjenje ameriške trgovine.

Obsežne tabele napravljajo čtivo bolj pregledno in zanimivo. Kar nas Amerikance zlasti zanima, je oni del poročila, ki se bavi s trgovino med Jugoslavijo in Zdrženimi državami. V uvodu poročila pravi konzul Patton: "Ameriška trgovina z Jugoslavijo je v marsikaterih panogah raznamovala leta 1922, znaten napredek nasproti prejšnjim letom, zlasti kar se tiče mineralnih olj, avtomobilov in avtomobilskih orodij. Ameriški pisalni stroji še prevladujejo na trgu. Dodatno jako raznovrstna količina blaga, ki predstavlja bolj slučajna, kot stalna nakupovanja, se je iskazala kot neprecenljivo sredstvo za to, da se s tem uvozniki privadijo smatrati Zdržene države kot močvir uvoza.

"Na drugi strani razne ovire zadržujejo to trgovino. Največja ovira sta čas za dobavo blaga in nepovoljna valuta, ki skupaj jako otežkočata uvoz ameriškega blaga. Jugoslovanski trgovci pa je tudi radi nestalnosti valute nevoljen prevzeti riziko nakupa iz preoddaljenih krajev, bodisi proti gotovemu plačilu ali na kredit, kajti dolgotrajna, ki ga je treba za dostavitev blaga, povečuje nevarnost zgrube radi spremembe v vrednosti valute. Nadalje, velika količina blaga, ki ga je Jugoslavija prejela od Nemčije na račun reparacije, je znatno skrčila trg za ameriško blago ravno v onih

panogah, v katerih Zdržene države prihajajo najbolj v poštev, kot glede avtomobilov, lokomotiv, cestnih železnice itd. "Končno, ameriški izvozniki niso bili zadosti skrbni v izpolnjevanju naročil. Nekatera pošiljstva so prišla nepopolna, druge niso bile pravilno napotene in druge zopet se niso ujemale z vzorci in navodili. Treba obrabati natančno paznjo na te detajle, ako se hoče, da si ameriška trgovina pridobi tla v Jugoslaviji."

Glede uvoza v Jugoslavijo tekom l. 1922 poročila navaja, da je Avstrija zalozila Jugoslavijo s dobro tretjino vsakega uvoza. Čehoslovakija stoji v tem pogledu na drugem in Italija na tretjem mestu. Te tri države skupaj zalagajo Jugoslavijo skoraj z dvema četrtinama vsakega uvoza. Zdržene države stojijo na desetem mestu. Kar se tiče izvoza iz Jugoslavije, sta Avstrija in Italija bili l. 1922 odjemalki za več kot polovico vsakega blaga, izvoženega iz Jugoslavije. Avstrija je l. 1921 stala, kar se tiče trga za jugoslovanski izvoz, na prvem mestu, a l. 1922 je bila na tretjem mestu. Druge glavne države za jugoslovanski izvoz so Švica, Čehoslovakija, Francoska in Grška. Zdržene države so l. 1922 stali v tem pogledu na 15. mestu.

"Blago, prijavljeno za izvoz iz Jugoslavije v Zdržene države, je bilo l. 1922 cenjeno na \$367,742 nasproti \$123,322 v prejšnjem letu. Izvoz v Zdržene države stalno narašča in verjetno je, da se bo ta trgovina v par letih znatno razvila. Izvoz, prijavljen ameriškim konzulatu, pa je veliko manj kot kar se dejanski izvažja v Zdržene države, kajti, na primer, se velike količine bosanskih oliv nakladajo in prijavljajo v Trstu in se od tam izvažajo. Znatno povečanje izvoza v Zdržene države nasproti prejšnjemu letu je pripisati novim pošiljstvom krizantemovega cvetja (phyrethrum) in večjim nakupom kož s strani ameriških uvoznikov."

Na koncu poročila pravi konzul Patton: "Razmeroma malo ameriških tvrdk je dejanski ustanovilo v Jugoslavijo svoje zastopništvo; ali ono malo, kar jih je, je dobro začelo, in uspeh njihovega prizadevanja je podati, a stalno naraščajoča trgovina. Poskusi prodajati blago potom katalogov ali dopisovanja so popolnoma jalovi. "Najlažje izvedljivi način, da se uvedejo ameriški proizvodi, bi bil ta, da se razni ameriški tovarnarji ali izvozniki združijo v svrhu imenovanja skupnega zastopnika, ki bi bil nastanjen v Jugoslaviji in tam izbral prodajalne agente. Ta zastopnik bi bil v stanu nadzorovati financiranje ameriškega izvoza, poravnati spore med uvozniki in izvozniki in vobče varovati interese ameriških tovarnarjev in olajšati težkoče jugoslovanskih uvoznikov. Vprašanje kredita, ki naj se devoli tamšnjim tvrdkam, bi se prepustilo uvidevanju zastopnika. Te tvrdke pa bi dobile več zanesenja, ko bi imelo pri roki človeka, h kateremu se lahko obrnejo v slučaju, da se ameriški izvoznik ni v tem ali onem držal njihovega navodila."

Kdor bi se zanimal za omenje-

ni se mu pa spolnila želja, ko smo v glavnem uredu in na društvenim zasednicama se vodi v slovenskem jeziku. I tu se ne čuje niti ne vidim nikakvog prigravarja od njene strani.

Čitane ovog dopisa še možna misliti, da ko xna, kamo moj dopis vodi. Moj dopis vodi na to, da bi vsa potporna društva, bila to hrvaška, slovenska ali srpska, došla u jedan savez. Ove jednote i zajednice bi sačinjavale jednu ogromnu organizaciju. Na jednu stranu bi se uskratilo mnogo izvanrednih troškova. Ovdje znam, da će biti prigovora od strane u rednika, ali ja ne mislim s time udati urednike, nego mislim s time udariti: svaka zajednica i jednota imade svoj ured, za kojeg treba platiti velike svote novaca. Drugo svaka zajednica i jednota imade svoj organ bilo tjeđnik ili mjesečnik. Ovo jesu izvanredni troškovi. Kad bi se ove zajednice i jednote sastavile u jedan savez, mogle bi zajednički, da posjeduju svoju vlastitu štampu, iz koje bi mogla izlaziti dva dnevnika, jedan u slovenskom i drugi u hrvatskom i srpskom jeziku; najzad jedan u engleskom jeziku za našu mladež, koja će u kratkom vremenu postati većina u našim potpornim društvima.

Ovaj savez isto bi omogućio, da naše potporne organizacije posjeduju svoj vlastiti dom, u kojem bi se mogli uredjivati zajednički posli. To bi nakratilo mnogo rente i takse. Treće jest poradi sirotinih domova. Do danas jesu bili poduzeti koraci za gradnju domova u svima potpornima organizacijama, ali danas nije nijedna zajednica niti jednota sposobna, da to izvrši, jerbo su premalene svake za sebe. Kad bi se pak složile sve u jednu organizaciju sa više podružnica, onda tekar bi im bilo moguće, da što takvega poduzmu. U istinu jedna od slovenskih jednota jest, na koju ne možemo računati, to jest katolička jednota, koju još vladaju mantijski. Svaki svijestni radnik bio Hrvat ili Slovenac nema šnjome nikakvog opravka.

Urad za zunanje in domaće trgovino, ki spada pod trgovinski department Zdrženih držav, je ravno izdal posebno prilogo k svojemu tedensakemu glasilu "Commerce Reports", posvećeno gospodarskim razmeram v Jugoslaviji. Priloga je v obliki brošure na 14 straneh. Vsebinska je obširno poročila ameriškega konzula v Belgradu, Kenneth S. Pattona, pod naslovom: "Jugoslavija".

Prva polovica poročila se bavi s notranjimi gospodarskimi razmerami in produkcijo v Jugoslaviji, zlasti l. 1922, in vsebuje sledeče članke: Prizadevanje vlade za regulacijo valute — Vladna kontrola nad trgovino s valuto — Činjenice, ki so vplivale na padec dinarja — Poljedelska produkcija — Rudarstvo: Premog; baker; cink in svinice; bauksit in magnetit; železo — Delavske razmere — Železniški promet — Visokosilna radio postaja v Belgradu.

Druga polovica brošure se bavi z zunanjo trgovino Jugoslavije in nosi sledeče podnaslove: Uvoz; kazejo na prizadevanja v smeri industrijalnega razvoja — Viri uvoza — Vladine omejitve provoročajo znižanje izvoza — Glavna tržišča za izvoz — Prijavljeni izvoz v Zdržene države — Uvozne in izvozne tarife, omejitve in pogodbe — Razširjenje ameriške trgovine.

Obsežne tabele napravljajo čtivo bolj pregledno in zanimivo. Kar nas Amerikance zlasti zanima, je oni del poročila, ki se bavi s trgovino med Jugoslavijo in Zdrženimi državami. V uvodu poročila pravi konzul Patton: "Ameriška trgovina z Jugoslavijo je v marsikaterih panogah raznamovala leta 1922, znaten napredek nasproti prejšnjim letom, zlasti kar se tiče mineralnih olj, avtomobilov in avtomobilskih orodij. Ameriški pisalni stroji še prevladujejo na trgu. Dodatno jako raznovrstna količina blaga, ki predstavlja bolj slučajna, kot stalna nakupovanja, se je iskazala kot neprecenljivo sredstvo za to, da se s tem uvozniki privadijo smatrati Zdržene države kot močvir uvoza.

"Na drugi strani razne ovire zadržujejo to trgovino. Največja ovira sta čas za dobavo blaga in nepovoljna valuta, ki skupaj jako otežkočata uvoz ameriškega blaga. Jugoslovanski trgovci pa je tudi radi nestalnosti valute nevoljen prevzeti riziko nakupa iz preoddaljenih krajev, bodisi proti gotovemu plačilu ali na kredit, kajti dolgotrajna, ki ga je treba za dostavitev blaga, povečuje nevarnost zgrube radi spremembe v vrednosti valute. Nadalje, velika količina blaga, ki ga je Jugoslavija prejela od Nemčije na račun reparacije, je znatno skrčila trg za ameriško blago ravno v onih

panogah, v katerih Zdržene države prihajajo najbolj v poštev, kot glede avtomobilov, lokomotiv, cestnih železnice itd. "Končno, ameriški izvozniki niso bili zadosti skrbni v izpolnjevanju naročil. Nekatera pošiljstva so prišla nepopolna, druge niso bile pravilno napotene in druge zopet se niso ujemale z vzorci in navodili. Treba obrabati natančno paznjo na te detajle, ako se hoče, da si ameriška trgovina pridobi tla v Jugoslaviji."

Glede uvoza v Jugoslavijo tekom l. 1922 poročila navaja, da je Avstrija zalozila Jugoslavijo s dobro tretjino vsakega uvoza. Čehoslovakija stoji v tem pogledu na drugem in Italija na tretjem mestu. Te tri države skupaj zalagajo Jugoslavijo skoraj z dvema četrtinama vsakega uvoza. Zdržene države stojijo na desetem mestu. Kar se tiče izvoza iz Jugoslavije, sta Avstrija in Italija bili l. 1922 odjemalki za več kot polovico vsakega blaga, izvoženega iz Jugoslavije. Avstrija je l. 1921 stala, kar se tiče trga za jugoslovanski izvoz, na prvem mestu, a l. 1922 je bila na tretjem mestu. Druge glavne države za jugoslovanski izvoz so Švica, Čehoslovakija, Francoska in Grška. Zdržene države so l. 1922 stali v tem pogledu na 15. mestu.

"Blago, prijavljeno za izvoz iz Jugoslavije v Zdržene države, je bilo l. 1922 cenjeno na \$367,742 nasproti \$123,322 v prejšnjem letu. Izvoz v Zdržene države stalno narašča in verjetno je, da se bo ta trgovina v par letih znatno razvila. Izvoz, prijavljen ameriškim konzulatu, pa je veliko manj kot kar se dejanski izvažja v Zdržene države, kajti, na primer, se velike količine bosanskih oliv nakladajo in prijavljajo v Trstu in se od tam izvažajo. Znatno povečanje izvoza v Zdržene države nasproti prejšnjemu letu je pripisati novim pošiljstvom krizantemovega cvetja (phyrethrum) in večjim nakupom kož s strani ameriških uvoznikov."

Na koncu poročila pravi konzul Patton: "Razmeroma malo ameriških tvrdk je dejanski ustanovilo v Jugoslavijo svoje zastopništvo; ali ono malo, kar jih je, je dobro začelo, in uspeh njihovega prizadevanja je podati, a stalno naraščajoča trgovina. Poskusi prodajati blago potom katalogov ali dopisovanja so popolnoma jalovi. "Najlažje izvedljivi način, da se uvedejo ameriški proizvodi, bi bil ta, da se razni ameriški tovarnarji ali izvozniki združijo v svrhu imenovanja skupnega zastopnika, ki bi bil nastanjen v Jugoslaviji in tam izbral prodajalne agente. Ta zastopnik bi bil v stanu nadzorovati financiranje ameriškega izvoza, poravnati spore med uvozniki in izvozniki in vobče varovati interese ameriških tovarnarjev in olajšati težkoče jugoslovanskih uvoznikov. Vprašanje kredita, ki naj se devoli tamšnjim tvrdkam, bi se prepustilo uvidevanju zastopnika. Te tvrdke pa bi dobile več zanesenja, ko bi imelo pri roki človeka, h kateremu se lahko obrnejo v slučaju, da se ameriški izvoznik ni v tem ali onem držal njihovega navodila."

Kdor bi se zanimal za omenje-

N. H. Z., H. Z. III., S. N. P. J. i S. S. P. Z. jesu dani, koje članstvo zahtijeva savez. Ove četiri organizacije sačinjavaju tako veliki broj članova, da bi združeni imali uticaj u svakoj stvari. Rado bi vidio, da bi se povećalo malo želja razprava o tome ne samo u Prosveti nego i svima listovima, hrvatskim in slovenskim, a tako isto na društvenim zasednicama.

Slovenski narod a obće jest velik narod, ali u isto vreme jest jako malen, jerbo je pociepan. U ovoj pociepanosti mu može svaka oštarija da zapovieda. Pociepana nas je nešto vjera nešto različna slovenska narijeđa. Došlo je vreme, da se što više vezemo i doći će vreme, da se sveslavenski narod moći kazati drugima narodima, da smo i mi ljudi, vrijedni spoštovanja. Dakle braćo, napred za savez naših potpornih društva. — Tony Shragal.

Trgovina med Zdrženimi državami in Jugoslavijo.

(Jugoslav. oddelek F. L. I. S.)

Urad za zunanje in domaće trgovino, ki spada pod trgovinski department Zdrženih držav, je ravno izdal posebno prilogo k svojemu tedensakemu glasilu "Commerce Reports", posvećeno gospodarskim razmeram v Jugoslaviji. Priloga je v obliki brošure na 14 straneh. Vsebinska je obširno poročila ameriškega konzula v Belgradu, Kenneth S. Pattona, pod naslovom: "Jugoslavija".

Prva polovica poročila se bavi s notranjimi gospodarskimi razmerami in produkcijo v Jugoslaviji, zlasti l. 1922, in vsebuje sledeče članke: Prizadevanje vlade za regulacijo valute — Vladna kontrola nad trgovino s valuto — Činjenice, ki so vplivale na padec dinarja — Poljedelska produkcija — Rudarstvo: Premog; baker; cink in svinice; bauksit in magnetit; železo — Delavske razmere — Železniški promet — Visokosilna radio postaja v Belgradu.

Druga polovica brošure se bavi z zunanjo trgovino Jugoslavije in nosi sledeče podnaslove: Uvoz; kazejo na prizadevanja v smeri industrijalnega razvoja — Viri uvoza — Vladine omejitve provoročajo znižanje izvoza — Glavna tržišča za izvoz — Prijavljeni izvoz v Zdržene države — Uvozne in izvozne tarife, omejitve in pogodbe — Razširjenje ameriške trgovine.

Obsežne tabele napravljajo čtivo bolj pregledno in zanimivo. Kar nas Amerikance zlasti zanima, je oni del poročila, ki se bavi s trgovino med Jugoslavijo in Zdrženimi državami. V uvodu poročila pravi konzul Patton: "Ameriška trgovina z Jugoslavijo je v marsikaterih panogah raznamovala leta 1922, znaten napredek nasproti prejšnjim letom, zlasti kar se tiče mineralnih olj, avtomobilov in avtomobilskih orodij. Ameriški pisalni stroji še prevladujejo na trgu. Dodatno jako raznovrstna količina blaga, ki predstavlja bolj slučajna, kot stalna nakupovanja, se je iskazala kot neprecenljivo sredstvo za to, da se s tem uvozniki privadijo smatrati Zdržene države kot močvir uvoza.

"Na drugi strani razne ovire zadržujejo to trgovino. Največja ovira sta čas za dobavo blaga in nepovoljna valuta, ki skupaj jako otežkočata uvoz ameriškega blaga. Jugoslovanski trgovci pa je tudi radi nestalnosti valute nevoljen prevzeti riziko nakupa iz preoddaljenih krajev, bodisi proti gotovemu plačilu ali na kredit, kajti dolgotrajna, ki ga je treba za dostavitev blaga, povečuje nevarnost zgrube radi spremembe v vrednosti valute. Nadalje, velika količina blaga, ki ga je Jugoslavija prejela od Nemčije na račun reparacije, je znatno skrčila trg za ameriško blago ravno v onih

panogah, v katerih Zdržene države prihajajo najbolj v poštev, kot glede avtomobilov, lokomotiv, cestnih železnice itd. "Končno, ameriški izvozniki niso bili zadosti skrbni v izpolnjevanju naročil. Nekatera pošiljstva so prišla nepopolna, druge niso bile pravilno napotene in druge zopet se niso ujemale z vzorci in navodili. Treba obrabati natančno paznjo na te detajle, ako se hoče, da si ameriška trgovina pridobi tla v Jugoslaviji."

Glede uvoza v Jugoslavijo tekom l. 1922 poročila navaja, da je Avstrija zalozila Jugoslavijo s dobro tretjino vsakega uvoza. Čehoslovakija stoji v tem pogledu na drugem in Italija na tretjem mestu. Te tri države skupaj zalagajo Jugoslavijo skoraj z dvema četrtinama vsakega uvoza. Zdržene države stojijo na desetem mestu. Kar se tiče izvoza iz Jugoslavije, sta Avstrija in Italija bili l. 1922 odjemalki za več kot polovico vsakega blaga, izvoženega iz Jugoslavije. Avstrija je l. 1921 stala, kar se tiče trga za jugoslovanski izvoz, na prvem mestu, a l. 1922 je bila na tretjem mestu. Druge glavne države za jugoslovanski izvoz so Švica, Čehoslovakija, Francoska in Grška. Zdržene države so l. 1922 stali v tem pogledu na 15. mestu.

"Blago, prijavljeno za izvoz iz Jugoslavije v Zdržene države, je bilo l. 1922 cenjeno na \$367,742 nasproti \$123,322 v prejšnjem letu. Izvoz v Zdržene države stalno narašča in verjetno je, da se bo ta trgovina v par letih znatno razvila. Izvoz, prijavljen ameriškim konzulatu, pa je veliko manj kot kar se dejanski izvažja v Zdržene države, kajti, na primer, se velike količine bosanskih oliv nakladajo in prijavljajo v Trstu in se od tam izvažajo. Znatno povečanje izvoza v Zdržene države nasproti prejšnjemu letu je pripisati novim pošiljstvom krizantemovega cvetja (phyrethrum) in večjim nakupom kož s strani ameriških uvoznikov."

Na koncu poročila pravi konzul Patton: "Razmeroma malo ameriških tvrdk je dejanski ustanovilo v Jugoslavijo svoje zastopništvo; ali ono malo, kar jih je, je dobro začelo, in uspeh njihovega prizadevanja je podati, a stalno naraščajoča trgovina. Poskusi prodajati blago potom katalogov ali dopisovanja so popolnoma jalovi. "Najlažje izvedljivi način, da se uvedejo ameriški proizvodi, bi bil ta, da se razni ameriški tovarnarji ali izvozniki združijo v svrhu imenovanja skupnega zastopnika, ki bi bil nastanjen v Jugoslaviji in tam izbral prodajalne agente. Ta zastopnik bi bil v stanu nadzorovati financiranje ameriškega izvoza, poravnati spore med uvozniki in izvozniki in vobče varovati interese ameriških tovarnarjev in olajšati težkoče jugoslovanskih uvoznikov. Vprašanje kredita, ki naj se devoli tamšnjim tvrdkam, bi se prepustilo uvidevanju zastopnika. Te tvrdke pa bi dobile več zanesenja, ko bi imelo pri roki človeka, h kateremu se lahko obrnejo v slučaju, da se ameriški izvoznik ni v tem ali onem držal njihovega navodila."

Kdor bi se zanimal za omenje-

no brosurico, je lahko dobi, piše na: Bureau of Foreign and Domestic Commerce, Department of Commerce, Washington, D. C. — in prositi za "Supplement Commerce Reports No. 49, entitled "Jugoslavia".

Glede uvoza v Jugoslavijo tekom l. 1922 poročila navaja, da je Avstrija zalozila Jugoslavijo s dobro tretjino vsakega uvoza. Čehoslovakija stoji v tem pogledu na drugem in Italija na tretjem mestu. Te tri države skupaj zalagajo Jugoslavijo skoraj z dvema četrtinama vsakega uvoza. Zdržene države stojijo na desetem mestu. Kar se tiče izvoza iz Jugoslavije, sta Avstrija in Italija bili l. 1922 odjemalki za več kot polovico vsakega blaga, izvoženega iz Jugoslavije. Avstrija je l. 1921 stala, kar se tiče trga za jugoslovanski izvoz, na prvem mestu, a l. 1922 je bila na tretjem mestu. Druge glavne države za jugoslovanski izvoz so Švica, Čehoslovakija, Francoska in Grška. Zdržene države so l. 1922 stali v tem pogledu na 15. mestu.

"Blago, prijavljeno za izvoz iz Jugoslavije v Zdržene države, je bilo l. 1922 cenjeno na \$367,742 nasproti \$123,322 v prejšnjem letu. Izvoz v Zdržene države stalno narašča in verjetno je, da se bo ta trgovina v par letih znatno razvila. Izvoz, prijavljen ameriškim konzulatu, pa je veliko manj kot kar se dejanski izvažja v Zdržene države, kajti, na primer, se velike količine bosanskih oliv nakladajo in prijavljajo v Trstu in se od tam izvažajo. Znatno povečanje izvoza v Zdržene države nasproti prejšnjemu letu je pripisati novim pošiljstvom krizantemovega cvetja (phyrethrum) in večjim nakupom kož s strani amer